

Poznáváme svět

PROGRAMY GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ PRO ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ

Poznáváme svět

PROGRAMY GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO
VZDĚLÁVÁNÍ PRO ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ

Marcela Fiedorová, Kateřina Štěpničková a kol. autorů

ARPOK, o. p. s, Olomouc 2014

Obsah

Poděkování	4
Projekt Experiencing the World	4
O ARPOKU	5
Úvod k tématu	6
Recenze	7
V restauraci Svět	9
JAK VELKÝ JE SVĚT	12
RESTAURACE SVĚT	13
REFLEXE: PEXESO	16
Metodické poznámky	17
Seznam příloh na přiloženém DVD	18
Rozšiřující informace pro učitele	19
Použité zdroje	28
Po stopách ztraceného mobilu	29
POZNÁVÁME SVĚT	32
UKRADENÝ TELEFON	32
DETEKTIVNÍ KANCELÁŘE + INTERPOL	33
REFLEXE: ZHODNOCENÍ PÁTRÁNÍ	37
Metodické poznámky	38
Seznam příloh na přiloženém DVD	38
Rozšiřující informace pro učitele	39
Použité zdroje	45
Popis metod použitých v publikaci	50
Partnerské organizace	50

Poděkování

Rádi bychom poděkovali všem, kdo se podíleli na tvorbě této publikace. Tvůrcům metodik za jejich neutuchající kreativitu a trpělivost s nekonečnými úpravami. Učitelům za ochotu vyzkoušet programy ve svých třídách a jejich podnětné připomínky. Grafikům za pohotovost a flexibilní přístup k práci. Připomínkujícím za věcné komentáře a v neposlední řadě celému týmu ARPOKu za příjemné a inspirativní pracovní prostředí.

Dále bychom chtěli poděkovat Yesenii Mendoza Ramirez za sdílení jejího osobního příběhu a Dominice Jíchové za to, že Yesenii propůjčila svůj hlas.

Petra Dostálová a Pavel Žwak

Projekt Experiencing the World

Tříletý projekt „Experiencing the World“ (Poznáváme svět) má za cíl šířit povědomí o propojenosti dnešního globalizovaného světa a o potřebě globální zodpovědnosti. Zaměřuje se na budování postojů a hodnot směřujících k solidárnímu cítění s lidmi z rozvojových zemí.

Dosáhnout toho chce prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání¹ (GRV), tedy vzdělávacího procesu, který jednak pomáhá lidem lépe rozumět celistvosti a propojenosti dnešního světa a také je motivuje k tomu, aby se aktivně podíleli na budování spravedlivějšího vztahu mezi zeměmi napříč světadíly.

Projekt umožňuje všem partnerským organizacím z Rakouska (Südwind), Slovinska (Humanitas) a České republiky vytvořit a následně i realizovat pestrou škálu aktivit – workshopy, školní projekty, školení pedagogů v tématech GRV. Program projektu bude nabídnut široké skupině mladých lidí prostřednictvím workshopů ve školách a pedagogům a pracovníkům s mládeží formou školení a to může představovat první krok k jejich dalšímu učení, vzdělávání a aktivnímu angažování se v rozvojových tématech.

Hlavní témata workshopů na školách:

- Poznáváme svět (pro žáky 1. stupně ZŠ)
- Odpovědná spotřeba (pro žáky 2. stupně ZŠ)
- Aktivní občanství (pro žáky SŠ)

Projekt Experiencing the World je realizován za finanční podpory Evropské unie, z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Za obsah příručky zodpovídá její zhotovitel ARPOK, o. p. s., a nereprezentuje oficiální postoje Evropské unie ani dalších donorů.

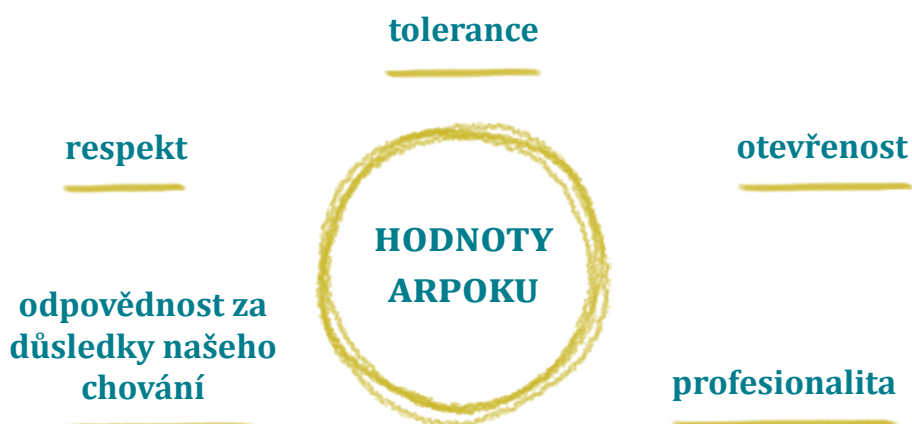
Pavel Žwak

Koordinátor projektu Experiencing the World

1 Globální rozvojové vzdělávání je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů. Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

O ARPOKu

Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům, jak učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba), a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Naše cíle:

- zprostředkovat kontakt mezi rozvojovým a rozvinutým světem
- poskytovat pedagogům nástroje pro začleňování globálního rozvojového vzdělávání do vzdělávacích kurikul a do výuky
- naplňovat a podporovat Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání 2011—2015
- potírat extremistické názory nerespektující lidská práva
- poskytovat informace veřejnosti a přispět k veřejné debatě o aktuálních globálních tématech
- předávat a sdílet zkušenosti pracovníků ARPOKu s dobrovolníky a praktikanty
- budovat respektovanou a stabilní pozici ARPOKu v neziskovém sektoru v Olomouci, Olomouckém kraji, ČR a Evropě

Více na: www.arpok.cz

Úvod k tématu

Metodiky jsou určeny pro žáky 4. a 5. tříd a kladou si za cíl ukázat jim, jak je současný svět propojený a jak se problémy planety týkají nás všech. Skrze cizokrajné recepty v jídelníčku restaurace SVĚT, které jsme si oblíbili i my v Česku, se ve stejnojmenném programu dostáváme do rozvojových zemí, které jsou s nimi spojeny, a dozvídáme se o určitém problému, jemuž daná země čelí. Žáci ve výsledku zjišťují, že dětská práce, migrace a kácení tropických deštných lesů ale nejsou problémy jen Číny, Mexika a Brazílie – dosahují mnohem dál než k hranicím státu, a proto je také nazýváme globálními problémy. Žáci si pak mohou uvědomit, že na každém z nás leží díl spoluzodpovědnosti za život na naší planetě Zemi.

Nejen recepty na více či méně exotické pokrmy, ale i mobilní telefon se stal již běžnou součástí našeho života. Jen málokdo se ale při činnosti tak všední, jako je psaní SMS, zamyslí nad tím, odkud jeho telefon vlastně je. Logo firmy vyryté na krytu nám o původu příliš nepoví. Pokud bychom si chtěli sestavit svůj vlastní telefon, museli bychom pro jeho součástky zajet hned do několika zemí světa, kde byly vyrobeny. Které země to jsou? Co o nich víme? A čím se podílejí na výrobě mobilních telefonů?

Hlavním cílem výukového programu „Po stopách ztraceného mobilu“ je ukázat si propojení dnešního světa na věci nám dobře známé. Žáci se prostřednictvím fiktivního pátrání po součástkách mobilu dostávají do několika zemí, kde byly vyrobeny. Plněním úkolů a her poznávají základní charakteristiky těchto států a především problémy, se kterými se potýkají – války, přírodní pohromy a negramotnost. Jednotlivé aktivity je při tom vedou k poznání, že problémy nejsou jen záležitostí států rozvojových, ale nevyhýbají se ani těm vyspělým.

Metodiky vznikly v roce 2013 v rámci projektu *Experiencing the World*. Při přípravě byl kladen důraz na to, aby odpovídaly rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání z roku 2007. Programy naplňují především obsah vzdělávacího oboru *Člověk a jeho svět* – žákům pomáhají orientovat se v základních charakteristikách jednotlivých světadílů na jedné straně a chápat svět ve své komplexnosti na straně druhé. Žáci se různými (ale vždy hravými a atraktivními) formami dozvídají o životě v rozvojových zemích a vybraných globálních problémech. Autorky vycházely z rešerše dostupných relevantních učebnic oboru *Člověk a jeho svět* pro 4. a 5. ročník.

Některé aktivity byly inspirovány či převzaty z materiálů k projektovým dnům připravovaným ARPOKEM v rámci projektu *Svět v jednom dni* – rozvojová témata v projektových dnech. Zvláště program *V restauraci SVĚT* vychází především ze zkušeností z přípravy a realizace projektových dnů pro 1. stupeň na témata *Den Země*, *Světový den výživy*, *Den květů* aj. pro 1. stupeň ZŠ a také ze seminářů, které autorky připravily pro pedagogy zapojené v projektu.

Autorky se také zaměřily na to, aby byly během jednotlivých aktivit rozvíjeny klíčové kompetence žáků a různé druhy inteligencí.

Autorky jsou si vědomy, že metodiky mají své limity. Je obtížné vystihnout komplexnost globálních problémů během programu, který trvá jen dvě vyučovací hodiny. Z toho důvodu autorky doporučují pojmout tyto programy jako odrazový můstek k dopracování dalších aktivit na témata vybraných globálních problémů a rozšířit je do celého projektového dne.

Kateřina Štěpničková, Marcela Fiedorová

Recenze

Při četbě novin a sledování zpráv se někdy lze jen obtížně ubránit dojmu, že svět spěje do záhuby. Čelíme finanční krizi–nekrizi, euro se hroutí, rasistické útoky sílí, politici jsou zkorumpovaní, příroda je ve špatném stavu a tak dále a tak dále.

Proto je hrozně důležitá každá pozitivní informace, která ukáže, že to se světem není zdaleka tak špatné. A jeden takový důkaz o tom, že situace není tak zlá, držíš, vážený čtenáři, právě v ruce. Jedná se o zajímavé metodické materiály, určené (nejen) učitelům prvního stupně. Je v nich ukázáno nejen to, že na světě existuje mnoho problémů, ale také to, že vlastně my všichni můžeme udělat něco proto, aby byl svět o kousíček lepší.

Materiály vytvořil kolektiv autorů neziskové organizace ARPOK, která se zabývá globálním rozvojovým vzděláváním. Jedná se o kolektiv zapálených, optimistických lidí s velkým tahem na branku, což je z celého metodického materiálu vidět.

Na příkladu různých exotických jídel a mobilního telefonu je ukázáno, jak je náš svět propojen a jak to, co se děje na jednom konci světa, ovlivňuje konce ostatní a naopak. Vše je připraveno pro práci se skupinou žáků 4. a 5. tříd jako servis pro pedagogy. Školské změny, které zavedly do škol, mimo jiné, tzv. průřezová témata, byly rychlé a bouřlivé. Inspirace, jak jedno z témat (Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech) uchopit pomocí konkrétních aktivit, se proto hodí. A to, že metodika obsahuje i pestré přílohy a kompletní materiály, jak aktivitu připravit a provést, je milým dárkem ARPOKU. Nebývá zvykem popsat nejen průběh aktivit, ale přidat i veškeré pracovní listy, materiály, audionahrávky apod.

Materiály se mi moc líbí a moc je všem doporučuji. Při jejich četbě, ale zejména při jejich uvádění do praxe při práci s dětmi přeji mnoho příjemných chvil.

Jakub Švec

lektor osobnostní a sociální výchovy

Restauraci
Svět

V restauraci Svět

Téma: Propojenost světa

Zařazení do kurikula:

- vzdělávací obor: Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Rozmanitost přírody)
- průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět), Environmentální výchova (Vztah člověka k prostředí)

Zařazení do NS GRV²: Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa
Lidská práva

Cíle:

- žák popíše, jak je propojený dnešní globalizovaný svět,
- žák vyjádří vlastními slovy, jaké jsou životní poměry v rozvojových zemích, a porovná je s vlastním životem.

Cílová skupina: 4.—5. ročník ZŠ

Výukové metody: brainstorming, práce s mapou, globusem, skupinová práce, pohybové a výtvarné aktivity, volné psaní

Časová dotace: 90 minut

Prostředí + potřebné vybavení:

- třída: lavice podél stěn, 4—5 „pracovních stolů“ uprostřed třídy pro skupiny po 4—5 žácích
- promítací plocha + technika na promítání obrázků z PC + zvuk, připojení na internet (video z YouTube)

Pomůcky:

- školní mapa světa
- atlasy do skupin
- globusy a provázky do skupin
- psací potřeby
- lepidla
- přílohy 1—13
- různobarevné kostky stavebnice

Příprava:

V případě, že tato publikace neobsahuje pracovní tašku s materiálem k tomuto programu, je možné najít všechny přílohy na DVD, které je umístěno na poslední straně publikace. V rámci přípravy si učitel potřebné materiály vytiskne a nakopíruje.

- zajistit: mapa světa, technika, obrázky na PC – stavby světa, nahrávka z YouTube – zvuky tropického deštného lesa
- vytisknout mapu světa do skupin ve formátu A3 pro každou skupinu (Příloha 1) + vyznačit do mapy jednou barvou 5 nejvyspělejších států a 5 nejchudších států (podle žebříčku v Příloze 4)
- vytisknout a nastříhat malé obrázky staveb pro každou skupinu (Příloha 2), dát do obálek
- vytisknout a nastříhat malé obrázky s rasami pro každou skupinu (3x bílá rasa, 2x žlutá, 1x černá – Příloha 3), dát do obálek
- vytisknout žebříčky států pro každou skupinu (Příloha 4)
- vytisknout pracovní listy (menu) pro každou skupinu (Příloha 5) a vložit je do restauračních desek
- vytisknout obrázky jídel pro každou skupinu (Příloha 6)
- vytisknout rozhovor Minga s babičkou (Příloha 7), vytisknout maňásky (Příloha 8), podlepit je tvrdým kartonovým papírem a vystřiženého maňásků upevnit na špejli, vytisknout na A4 barevné obrázky o životě Minga (Příloha 9)
- vytisknout foto Yesenie a text příběhu (Příloha 10)
- vytisknout a rozstříhat kartičky pro stromy (Příloha 11)
- vytisknout a rozstříhat kartičky pexesa pro každou skupinu (Příloha 12)

Přehled aktivit:

EVOKACE – Jak velký je svět	20 minut
RESTAURACE SVĚT – Kuře kung-pao s rýží	15 minut
RESTAURACE SVĚT – Mexická tortilla s kuřecím masem	20 minut
RESTAURACE SVĚT – Brazilská káva	20 minut
REFLEXE – Pexeso	15 minut

Postup aktivit

JAK VELKÝ JE SVĚT

20
minut

↳ Světová NEJ

- pomůcky:**
- velká mapa světa na tabuli
 - atlasy do skupin
 - mapy světa do skupin
 - psací potřeby

Rozdělíme žáky do skupin po 4—5 a každé rozdáme mapu světa, do které si mohou dělat poznámky. Pobavíme se s žáky o tom, jaká „NEJ“ máme na světě (odpovědi ukazujeme na mapě, žáci si je vyznačují do své mapy).

1. *Jaký je největší stát?*
2. *Jaký je nejlidnatější světadíl?*
3. *Jaká je nejvyšší hora?*
4. *Jaká je nejdelší řeka?*

↳ Znáte tyto stavby?

- pomůcky:**
- mapy světa do skupin (Příloha 1)
 - lepidla
 - globusy a provázky do skupin
 - obálky s malými obrázky staveb do skupin (Příloha 2)
 - PC + projektor

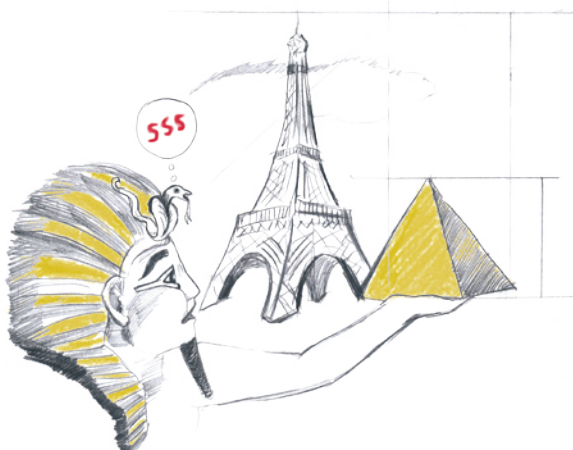
Řekneme žákům, že se nyní podíváme na zajímavé stavby světa. Každé skupince rozdáme obálku s malými obrázky. Pak jednotlivé obrázky promítáme žákům, necháme je hádat, o co se jedná, a následně přiřadit ke správnému státu/světadílu. Doplňujeme zajímavostmi. Malé obrázky ať žáci nalepí do mapy na správné místo (upozorníme je na to, ať obrázky nelepí přes vybarvené státy).

Doplňující aktivita:

Následuje práce ve skupinkách s globusem. Řekneme žákům, ať na globusu najdou naši republiku. Dokážou pomocí provázku zjistit, která z těchto staveb stojí nejdál od České republiky?

Správná odpověď: Nejdál je to z ČR k Opera House v Sydney (cca 16 100 km vzdušnou čarou).

Poté se žáků zeptáme, zda některou z těchto staveb navštívili, případně zda znají někoho, kdo na těchto místech byl (tak jim pomůžeme ukázat, že i když jsou tato místa daleko, jsou vlastně blízko – svět je propojený, v tomto případě skrze cestovní ruch). Na závěr jim položíme otázku: *Na kterém místě na světě byste nechtěli žít a proč?*

Doplňující aktivita:

↳ Kde žijí tito lidé?

- pomůcky:**
- mapy světa do skupin
 - obálky s kartičkami s rasami do skupin (Příloha 3)
 - lepidla

Řekneme žákům, že na světě žijí tři rasy – bílá, žlutá a černá. (Zdůrazníme, že všechny jsou rovnocenné.) *Ve kterých částech světa převažuje která rasa?* Rozdáme žákům kartičky s rasami, ať přiřadí k jednotlivým světadílům převažující rasu. Kartičky pak nalepí do mapy. Na závěr se zeptáme žáků, jestli znají někoho z jiné rasy.

↳ Jak bohatý je svět?

- pomůcky:**
- mapy světa do skupin
 - žebříček nejvyspělejších a nejchudších států do skupin (Příloha 4)

Řekneme žákům, že v některých částech světa se lidem žije lépe a v některých hůře. Dobré podmínky k životu znamenají, že stát vydělává peníze z toho, co vyrobí, lidé jsou vzdělaní a mají přístup ke zdravotní péči. Rozdáme žákům žebříček 5 nejvyspělejších států, které do mapy zaznačíme jednou barvou v rámci přípravy na hodinu. Poté jim dáme žebříček 5 nejchudších států, které jsou do mapy zaznačeny jinou barvou. Zeptáme se:

- *Na kterých světadílech leží nejvyspělejší státy?*
- *Na kterých světadílech leží nejchudší státy?*
- *Jak je na tom Česká republika?*
- *V čem je Česká republika vyspělá ve srovnání s ostatními zeměmi a v čem ne?*

RESTAURACE SVĚT

- pomůcky:**
- desky s menu – pracovními listy (Příloha 5)
 - psací potřeby
 - obrázky jídel (Příloha 6)
 - lepidla

Řekneme žákům, že se nyní podíváme na to, jak je svět propojený, a to na příkladu nabídky jídelního lístku jedné restaurace. Rozdělíme žáky opět do skupin po 4–5 lidech a sdělíme jim, že se nyní stávají majiteli restaurace Svět a jejich úkolem je sestavit pestré a pozoruhodné menu z jídel z celého světa. K tomu jim rozdejte desky s menu. Jednotlivá jídla si budou moci přidat na svá menu, až když splní určitý úkol. (Lektor jim rozdává obrázek jídla, který si žáci do menu nalepí, a k obrázku si napíšou název jídla.) Skrze jídlo se vždy seznámí se zemí, ze které pokrm pochází, a s určitým problémem, kterému její obyvatelé čelí. Po jednotlivých částech této aktivity (Čína, Mexiko, Brazílie) si žáci do menu k jídlům dopisují informace o problému dané země, o kterém se dozvěděli.

→ **Kuře kung-pao s rýží - Čína** (problematika dětské práce)

15
minut

- pomůcky:**
- rozhovor Minga s babičkou (Příloha 7)
 - obrázky o životě Minga (Příloha 8)
 - různobarevné kostky stavebnice
 - maňásci (Příloha 9)

Zeptáme se žáků, pro kterou zemi je kung-pao s rýží typické – je to Čína. Ukážeme dětem Čínu na mapě. Je to stát, který je nejlidnatější zemí na světě. Je to také jedna z největších zemí vůbec.

Řekneme žákům, že v Číně žije i devítiletý Ming, se kterým se teď seznámíme. Ukážeme žákům obrázky – co se z nich o Mingovi dozvěděli? Poté nechte 2 žáky, ať přehrají rozhovor Minga a jeho babičky (případně může lektor rozhovor předvést sám s maňásky).

Otázky k rozhovoru:

- *Jaké jsou vaše pocity?*
- *Co dělá Ming každý den?* (Chodí do práce do továrny na hračky.)
- *Chtěl by chodit do školy? Proč nemůže?* (Chtěl, ale jeho rodina si nemůže dovolit platit za různé školní pomůcky a navíc by jí chyběl Mingův příjem z továrny.)
- *Proč si Ming nechce navečer hrát s kamarády?* (Je unavený, několikahodinová stereotypní práce je pro dítě velmi náročná.)
- *Má Ming sourozence?* (Ne, je jedináček. V Číně je kvůli politice jednoho dítěte mnoho rodin jen s jedním dítětem. Politika jednoho dítěte znamená, že stát z obavy z populační exploze reguluje porodnost tím, že zavádí sankce a vysoké pokuty, pokud se do rodiny narodí více než jedno dítě.)

Úkol: postavit co největší věž z kostek

Práce, kterou děti při výrobě stavebnic vykonávají, není vůbec jednoduchá. Zkusme si to nyní vyzkoušet: každé skupině rozdáme různě barevné plastové kostky stavebnic. Jejich úkolem je levou rukou kostky roztrdit podle barev a pak z nich postavit co nejvyšší věž. Na všechno mají 3 minuty.

→ Mexická tortilla s kuřecím masem (problematika migrace)

- pomůcky:**
- nahrávky s příběhem Yesenie a její foto (Příloha 10)
 - mapy světa do skupin
 - psací potřeby

Ukážeme žákům na mapě Mexiko. Řekneme jim, že je to poměrně chudá země, která má extrémně bohatého souseda na severu. Proto spousta Mexičanů odchází za prací právě do Spojených států, kde mají vyhlídky na lepší život. Ukážeme žákům foto Yesenie a pustíme jim nahrávky popisující její příběh. Mezi jednotlivými nahrávkami se žáků ptáme na následující otázky (viz text).

Otázky k textu:

- *Jaké jsou vaše pocity?*
- *Žijí i u nás v Česku lidé, kteří k nám přicházejí za prací? Odkud jsou?*
- *Jaké jsou hlavní světové migrační proudy (odkud kam se lidé stěhují za prací)?*

Probereme s žáky odpovědi na tyto otázky (viz teorie k daným aktivitám). U migračních proudů se vrátíme k předešlému úkolu – žebříčku nejvyspělejších a nejchudších států. Migrační proudy potvrzují, že lidé se stěhují z chudších oblastí do bohatších – např. z Afriky do Evropy nebo z Jižní Ameriky do Severní Ameriky.

Úkol: zaznačit do mapy hlavní migrační proudy

Zaznačte šipkami do pracovního listu, odkud kam (z jakých světadílů) se lidé nejčastěji stěhují za prací. Můžete využít mapu (Příloha 1).

→ Brazílská káva (problematika kácení tropických deštných lesů)

- pomůcky:**
- promítací plátno + PC s internetem
 - kartičky pro stromy (Příloha 11)

Zeptáme se žáků, zda někdy slyšeli o Brazílii a co o ní vědí. Řekneme jim, že velkou část této jihoamerické země pokrývají tropické deštné lesy. Stručně žákům vysvětlíme, co tropický deštný les je (doplníme začátkem nahrávky zvuků pralesa z <http://www.youtube.com/watch?v=LTiRw7kx97E>) a jaký má pro naši planetu význam. Také řekneme, že dnes dochází k jeho masivnímu kácení a my si teď ukážeme, jak a proč se les kácí.

Úkol: hra na kácení tropických deštných lesů

Objasníme žákům princip hry, která jim má ukázat, s jakou rychlostí jsou v současné době káceny tropické deštné lesy a že poptávka po dřevě z nich je velká, a to kvůli jeho rozmanitému využití.

Žáci představují stromy – rozdáme každému jednu až dvě kartičky, na které bude napsáno, k čemu bude strom využit. Zároveň vybereme dva žáky, kteří nebudou představovat stromy, ale budou chytači – společnosti, které les kácí. Vymezíme hrací pole (ideálně celá třída, v případě potřeby i menší plocha) a objasníme žákům princip hry – stromy v rámci prostoru běhají a pokaždé, když je hráč chytne, mu odevzdají 1 kartičku. Pokud už nemají žádnou, vypadávají ze hry.

Reflexe hry

- *Zeptáme se stromů/chytačů, jak se jim hrálo. Co se vám líbilo/nelíbilo? Kdo měl větší šanci vyhrát?*
- *Na co všechno se stromy z tropického deštného pralesa využívají? (Jednotlivé položky podle zájmu dětí rozebereme.)*
- *Myslíte si, že máme doma nebo používáme něco, co pochází z tropického deštného lesa? Pokud ano, co je to? (Tak žákům znovu ukážeme, jak propojený je současný svět.)*
- *Proč může být kácení TDL problém?*
- *Na závěr můžeme žákům pustit krátké video, které velmi ilustrativní formou ukazuje rychlost kácení tropického deštného lesa: <http://www.youtube.com/watch?v=dEuyKVKVNOQ>.*

Pozn.: Aktivita byla volně inspirována hrou Vymírání lesa z webu Hranostaj.cz.

REFLEXE: PEXESO

pomůcky: • kartičky pexesa (Příloha 12)

Promícháme žáky tak, aby vznikly zcela nové skupinky (rozdělíme členy restaurací na čísla 1—5, potom spojíme jedničky, dvojky...). Do nově vytvořených skupin rozdáme kartičky „pexesa“ lícem nahoru. Úkolem žáků je pospojovat dvojice, které k sobě patří (to, co je na kartičkách, by mělo zaznít v předchozích aktivitách/úkolech). Tímto způsobem si žáci zopakují, co se během programu dozvěděli (jakým problémům musejí čelit jednotlivé země).

Řešení:

ČÍNA – NĚKTERÉ DĚTI CHODÍ DO PRÁCE, A NE DO ŠKOLY (1)

ČÍNA – VÝROBA HRAČEK A OBLEČENÍ V TOVÁRNÁCH (9)

ČÍNA – DĚTI, CO PRACUJÍ, ČASTO NEUMÍ ČÍST A PSÁT (8)

MEXIKO – LIDÉ SE HROMADNĚ STĚHUJÍ PRYČ (7)

MEXIKO – VIDINA LEPŠÍHO ŽIVOTA V USA (4)

MEXIKO – NEBEZPEČNÝ PŘECHOD HRANIC (5)

BRAZÍLIE – KÁCENÍ TROPICKÝCH DEŠTNÝCH LESŮ (2)

BRAZÍLIE – PRALESY SE MĚNÍ NA PASTVINY (3)

BRAZÍLIE – Z TROPICKÉHO DŘEVA SE DĚLÁ NÁBYTEK (6)

Metodické poznámky

Všechny aktivity v metodice lze samozřejmě podle časových možností a cílů programu obměnit. Je možno zkrátit úvodní evokační aktivitu Jak velký je svět (například lze vynechat aktivitu s globusem nebo aktivitu „Kde žijí tito lidé?“). Naopak, pokud bychom chtěli program rozšířit na celodenní vyučování, lze zařadit do „jídelníčku“ další pokrmy, skrze něž bychom si s žáky ukázali další globální problémy. Mohl by to být například hamburger s hranolky z USA a problém výživy ve světě nebo gaspacho, studená rajčatová polévka ze Španělska, kdy bychom se dotkli toho, jaké problémy musí řešit nezaměstnaní lidé. Dále se nabízí možnost vybrat typicky české jídlo (hovězí vývar s játrovými knedlíčky nebo svíčkovou na smetaně) a vyzvat žáky, aby sami přišli s nějakým problémem, který oni sami právě teď prožívají a který má globální charakter (pokud si žáci nebudou vědět rady se zadaným úkolem, můžeme je navést, aby se zamysleli třeba nad tím, jestli nějakou svou činností nepoškozují životní prostředí nebo jaké činnosti či situace mají špatný vliv na jejich zdraví).

Jako návaznou aktivitu nebo domácí úkol lze zařadit volné psaní nebo výtvarnou aktivitu.

Volné psaní – vyzveme žáky, aby si vybrali jednu z následujících úvodních vět a poté ji rozvinuli dál metodou volného psaní:

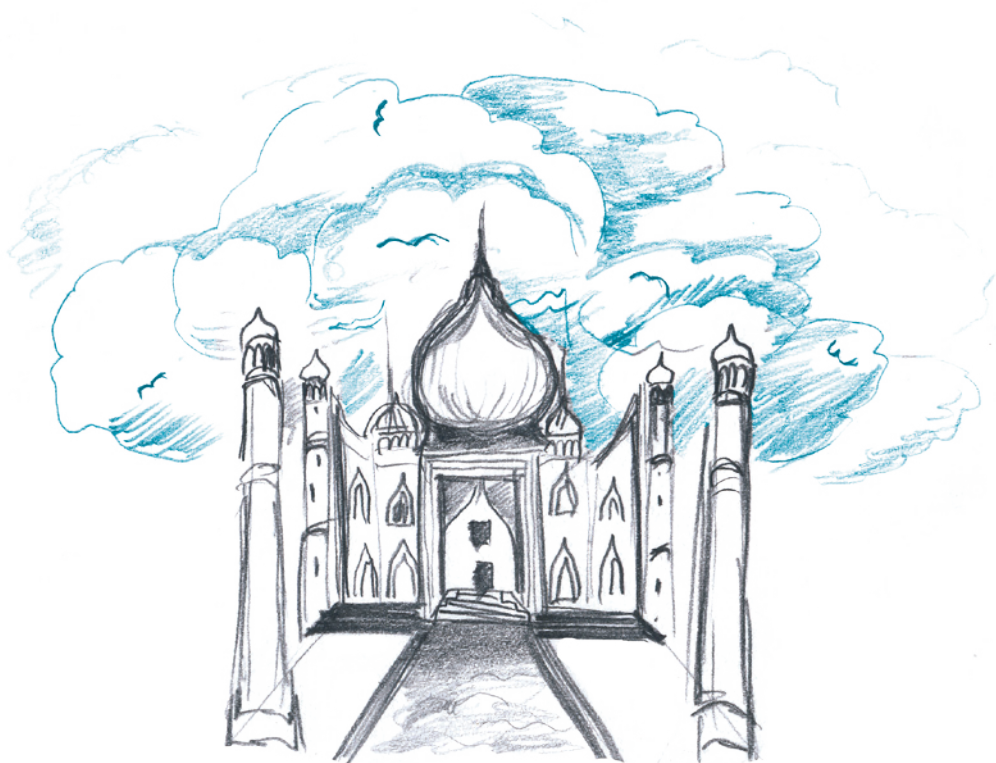
- *Všem dětem, jako je Ming, bych přál/a...*
- *Na příběhu Yesenie a její rodiny mě zaujalo nejvíc to, že...*
- *Naše rodina může ovlivnit to, že se tropické deštné lesy nebudou kácet, a to tak, že...*
- *Když se řekne, že svět je globalizovaný, znamená to pro mě...*
- *Život u nás a v Číně/Mexiku/Brazílii se liší tím, že...*

Pokud bude lektor chtít vyhledat další obrázky k tématu na webu, může využít volně reprodukovatelných obrázků z www.creativecommons.org (vyhne se tak problémům s autorskými právy).

Seznam příloh na přiloženém DVD

- Příloha 1 – Obrázek mapy světa
- Příloha 2 – Stavby světa
- Příloha 3 – Lidské rasy
- Příloha 4 – Žebříček nejvyspělejších a nejchudších států
- Příloha 5 – Menu – pracovní listy
- Příloha 6 – Jídla
- Příloha. 7 – Rozhovor Minga s babičkou
- Příloha 8 – Maňásci
- Příloha 9 – Obrázky o životě Minga
- Příloha 10 – Nahrávky s příběhem Yesenie, text příběhu a její fotografie
- Příloha 11 – Kartičky pro stromy
- Příloha 12 – Pexeso
- Příloha 13 – Nálepka na desky menu

Rozšiřující informace pro učitele

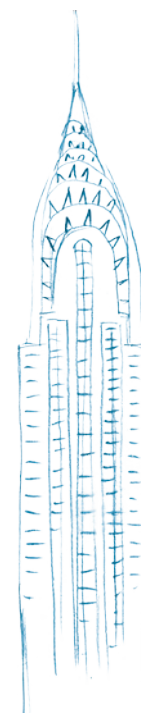
JAK VELKÝ JE SVĚT

→ Světová NEJ

1. **Rusko** – jeho rozloha je 17 098 242 km² (217krát větší než ČR)
2. **Asie** – na světě žije 7 097 miliard lidí, z toho 4 140 mld. obyvatel má Asie (miliardové státy jsou Čína a Indie)
3. **Mt. Everest** v pohoří Himálaje (8 848 m n. m.)
4. **Amazonka** – je nejvodnatější, nejdelší a má největší povodí ze všech řek na Zemi. Amazonka pramení v Peru a stéká ze svahů And do peruánské části Amazonské nížiny. Vlévá se do Atlantského oceánu. Délka jejího toku je 7 062 km.

Další informace o geografických rekordech světa najdete na:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Zem%C4%9Bpisn%C3%A9_rekordy_sv%C4%9Bta nebo http://cs.wikipedia.org/wiki/Rekordy_pozemsk%C3%A9_ne%C5%BEiv%C3%A9_p%C5%99%C3%ADrody

→ Znáte tyto stavby?

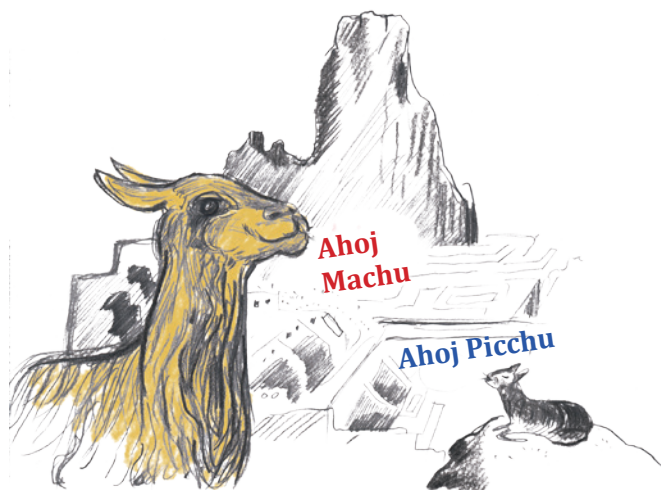
Mrakodrapy na Manhattanu, New York, USA – Ostrov Manhattan představuje ekonomické i administrativní centrum New Yorku. Oblast je plná výškových budov, které se začaly stavět již po roce 1920 a některé mrakodrapy byly v době svého dokončení nejvyššími stavbami světa. Nejvyšším mrakodrapem ve městě je po zničení tzv. dvojčat Světového obchodního centra teroristickým útokem v roce 2001 Empire State Building.

Eiffelova věž – ocelová věž v Paříži, nejznámější pařížská dominanta. Byla postavena v letech 1887 až 1889 a až do roku 1930, kdy byl dostavěn Chrysler Building v New Yorku, byla s výškou 300,65 metrů nejvyšší stavbou světa. Je pojmenována po svém konstruktérovi Gustavu Eiffelovi. Eiffelova věž byla postavena u příležitosti stého výročí velké francouzské revoluce a Světové výstavy, která se v roce 1889 v Paříži konala, a měla zde původně stát jen 20 let do roku 1909. Ovšem kvůli svému významu coby meteorologická stanice a později i televizní a rozhlasový vysílač byla zachována. Pařížané tuto stavbu nejprve nenáviděli a označovali ji jako trn v oku (spisovatel Guy de Maupassant pravidelně navštěvoval v ní umístěnou restauraci s tím, že je jediným místem v Paříži, odkud se na věž nemusí dívat). V současnosti je věž významným turistickým cílem, na nějž jsou Pařížané hrdí a který ročně navštíví 6,5 milionů lidí z celého světa. Věž byla předlohou mnoha imitací, například i pro Petřínskou rozhlednu.

Tádž Mahal – monumentální pomník v Ágře v Indii, který nechal vystavět indický mogul Šáh-džáhán na památku své předčasně zesnulé ženy. Od roku 1983 je Tádž Mahal na seznamu světového dědictví UNESCO. Sedmdesát tři metrů vysoká budova má různé zajímavé zbarvení v různé denní době. Ráno je barva narůžovělá, navečer mléčně bílá a zlatou se stává vždy, když na ni dopadnou měsíční paprsky. Pro mnoho lidí je dnes Tádž Mahal symbolem Indie.

Opera House – budova Opery v Sydney, připomínající svým tvarem plachetnici vplouvající do přístavu, je právem považována za architektonický symbol Austrálie. Tato stavba, která byla dokončena v roce 1973, stojí na výběžku pevniny přímo v srdci australské metropole. Toto kouzelné místo, zapsané v roce 2007 na seznam Světového kulturního dědictví, je centrem australského kulturního života.

Machu Picchu – ruiny předkolumbovského inckého kultovního města v peruánských Andách. Nacházejí se na horském sedle v nadmořské výšce 2430 m n. m. Inkové začali město stavět okolo roku 1430. Město bylo později opuštěno a zcela zchátralo. Od svého objevení v roce 1911 se město stalo významnou turistickou atrakcí Peru i celé Jižní Ameriky. Bylo zařazeno na seznam světového dědictví UNESCO a také mezi sedm divů světa.

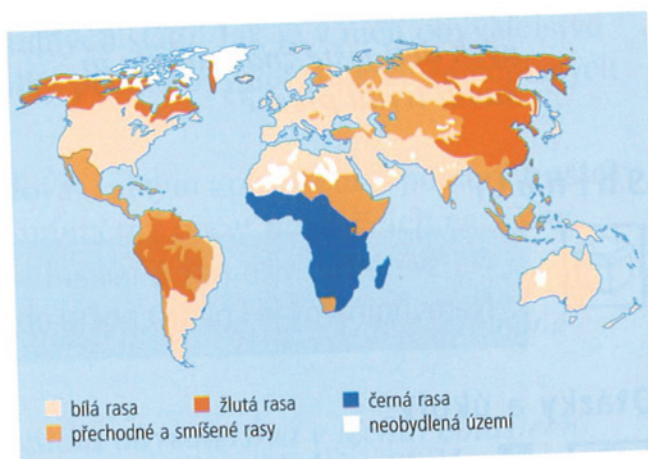

→ Kde žijí tito lidé?

Lidé na Zemi se odlišují biologickými znaky, jako je barva kůže, typ vlasů, tvar očí, lebky atd. Podle těchto znaků rozlišujeme tři základní rasy – bílou, černou a žlutou. Rasy vznikly před desítkami tisíc let v odlišných přírodních podmínkách a dnes se v důsledku mísení obyvatelstva tyto odlišnosti zmenšují.

Převažující rasy na jednotlivých světadílech:

- Severní Amerika – bílá rasa
- Jižní Amerika – žlutá rasa (Indiáni)
- Evropa – bílá rasa
- Afrika – černá rasa
- Asie – žlutá rasa
- Austrálie – bílá rasa

Obrázek 1. Schematická mapa rozšíření ras na světě počátku 21. století, Rozšíření ras na světě.

Zdroj: Červený, 2003

↳ Jak bohatý je svět?

Žebříčky států podle vyspělosti vydává pravidelně OSN ve své Zprávě o rozvoji lidstva. Vyspělost se v tomto případě měří podle hrubého národního produktu, délky života a úrovně zdravotní péče, podílu lidí se vzděláním a dostupnosti zdravotní péče – tzv. indexem lidského rozvoje (Human Development Index – HDI). Tento index vypovídá o kvalitě života v jednotlivých státech mnohem více než hrubý domácí produkt (HDP), který měří pouze ekonomické bohatství států, tedy množství zboží a služeb, jež stát vyrobí.

Zpráva o rozvoji lidstva 2013 je dostupná na: http://hdr.undp.org/en/media/HDR2013_EN_Summary.pdf (v angličtině).

Na předních příčkách žebříčku vyspělosti států se pravidelně umísťují skandinávské země, státy západní Evropy a Severní Ameriky. Naopak na konci žebříčku jsou africké státy. Česká republika je na 28. místě (ze 186).

Data v žebříčku vyspělosti států, se kterými žáci v programu pracují (Příloha 4), jsou z roku 2012 a vyšla ve Zprávě o rozvoji lidstva 2013. OSN tuto zprávu publikuje každý rok. Aby žáci pracovali se skutečně aktuálními daty, doporučuji během přípravy na program navštívit web OSN (<http://hdr.undp.org/en/>) a zkontrolovat, zda se pozice na 5 nejvyšších a nejnižších příčkách žebříčku vyspělosti států nezměnily. Pracujeme vždy s nejnovější Zprávou o rozvoji lidstva.

RESTAURACE SVĚT

↳ Čína – problematika dětské práce

Informace o Mingovi

Devítiletý Ming bydlí v čínské vesnici Wu-Kchan. Ming žije většinu času jenom s maminkou a babičkou, tatínek přijíždí po dvou týdnech vždy jen na víkend, protože pracuje daleko od vesnice na stavbě přehrady. Sourozence žádného nemá, i když by si moc přál mít brácha. Domek, ve kterém všichni bydlí, je malý, Ming dokonce nemá ani vlastní pokoj. Přesto ho má rád.

Maminka s babičkou každý den brzo ráno odcházejí pracovat na pole. Ming odchází společně s nimi, ale na pole nechodí. Nechodí dokonce ani do školy. Místo toho jde každé ráno do továrny v nedalekém městě. Tam 10 hodin denně pracuje u stroje, který vyrábí plastové stavebnice. Není to žádná legrace, práce je určena dospělým a devítiletý Ming je z ní hodně unavený.

Ming by rád chodil do školy, učil se číst a psát. Ale jeho rodina si vydaje na učebnice a další školní pomůcky nemůže dovolit (a navíc by rodině chyběly příjmy z Mingovy práce). Ming zná hodně dětí, které do školy taky nechodí, v továrně na stavebnice je jich hned několik. A jeho kamarádi zase chodí pracovat na pole. Ming se s nimi ale vídá málo. Když se vrátí z práce, je většinou hodně unavený, a tak na společné hraní má chuť jen v neděli, kdy do práce nemusí.

Proč je dětská práce problém

Dětská práce zahrnuje „všechny formy soustavné práce, které jsou vykonávány dětmi mladšími 14 let, a práci vykonávanou dětmi mladšími 18 let, která je škodlivá pro jejich fyzické nebo psychické zdraví a vývoj a brání jim ve školní docházce bez ohledu na to, zda dítě za tuto práci dostává mzdu“ (definice Mezinárodní organizace práce).

Podle odhadů Mezinárodní organizace práce a Ministerstva práce USA pracovalo v roce 2010 ve světě kolem 215 milionů dětí. Zhruba polovina z nich je mladší 12 let. Přibližně stejná část kvůli své práci zanedbává školu nebo vykonává práci, která představuje nebezpečí pro jejich zdraví a tělesný a duševní vývoj.

Dětská práce a chudoba

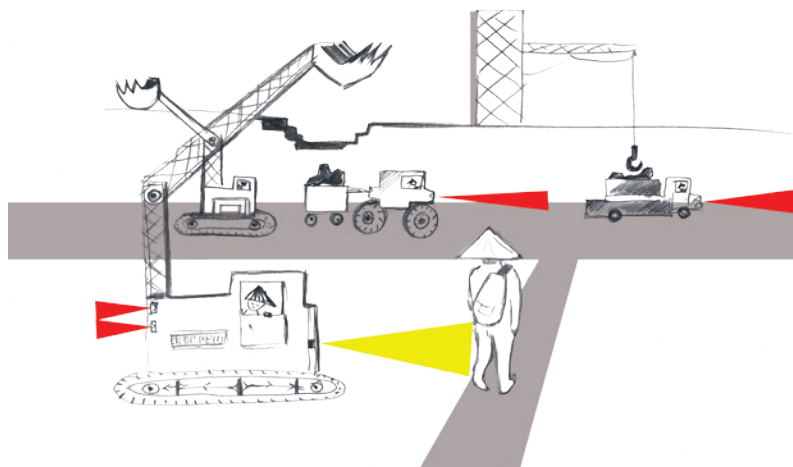
Za jednu z nejvýznamnějších příčin existence dětské práce bývá obvykle považována chudoba. Pojímání chudoby jako příčiny dětské práce, dokonce snad jediné příčiny, představuje nicméně přílišné zjednodušení. Chudoba tvoří spolu s dětskou prací začarovaný kruh a jedno bez druhého lze jen těžko pochopit a řešit. Práce dětí je totiž nejen obvyklým důsledkem chudoby, ale současně chudobu prohlubuje a nepomáhá ji řešit, jak by se na první pohled mohlo zdát.

Rodiny pracujících dětí často tvrdí, že jejich děti pracovat musí, i když si to nikdo nepřeje, protože jejich výdělek je jediným prostředkem k uživení nemocných rodičů či mladších sourozenců. Ačkoliv nelze popřít, že v krátkodobém pohledu rodina získává navíc část příjmů, z dlouhodobého hlediska je dětská práce jednou z příčin chudoby, a ne jen jejím následkem, nebo dokonce nástrojem k jejímu odstranění. Levná dětská pracovní síla snižuje platy na celém trhu práce a v důsledku trpí celá společnost. Dá se také tvrdit, že za dětskou prací stojí do velké míry i tradice v řadě komunit.

Možnosti řešení

Dětská práce nemá jednoduché řešení. Dá se předpokládat, že její řešení do budoucna bude kombinací:

- dále rostoucího povědomí o škodlivosti dětské práce mezi rodiči v rozvojových zemích,
- aktivnějšího postoje vládních úřadů tam, kde je dětská práce problémem,
- vyšších příjmů rodičů,
- snížení nákladů na vzdělání pro nejchudší vrstvy obyvatel v rozvojových zemích,
- tlaku prostřednictvím mezinárodního obchodu (kdy se řadě států velmi nelíbí kupovat zboží vyrobené dětskýma rukama).

V problematice hrají aktivní úlohu jak Mezinárodní organizace práce, tak některé vládní a množství nevládních organizací z chudých i bohatých zemí. Velkou roli mohou sehrát i společnosti, které obchodují s výrobky. Aktivní přístup firem, které nakupují výrobky z problematických oblastí, může znamenat výrazné omezení dětské práce i zlepšení pracovních podmínek pro dospělé pracovníky.

Víte, že...

- ... pod dětskou prací rozumíme takovou práci, která ohrožuje zdravý tělesný a duševní vývoj dítěte?
- ... z více než 215 milionů dětí, které vykonávají dětskou práci, je polovina mladší 12 let?
- ... chudoba je nejen příčinou, ale i následkem dětské práce? Pracující děti jen velmi zřídka pobírají mzdu.
- ... dětská práce byla u nás a jinde v Evropě běžná až do začátku 20. století? Až v roce 1903 byl v Habsburské monarchii uzákoněn zákaz zaměstnávání dětí mladších 12 let. Přestože byla u nás uzákoněna školní docházka, která znesnadňovala soustavné zaměstnávání dětí, proti dětské práci byli především učitelé, podle nichž práce ohrožovala tělesný i duševní vývoj dětí.

V Česku se šířením povědomí o dětské práci zabývají především neziskové organizace NaZemi a Člověk v tísni. Mnoho zajímavých informací naleznete na jejich webech <http://www.nazemi.cz/co-delame/kampan-prace-pro-deti.html> a <http://www.clovekvtisni.cz/cs/vzdelani-a-osveta/highlight/12>. Zajímavé konkrétní příběhy spojené s dětskou prací a také možnosti, jak může i občan ČR přispět k prevenci a odstranění dětské práce najdete v: Dětská práce: Příčiny, souvislosti, důsledky a řešení [online]. Člověk v tísni, 2012 [cit. 2013-07-17]. Dostupné z: http://www.stopdetskepraci.cz/download/pdf/pdfs_130.pdf.

↪ Mexiko – problematika migrace

Mezinárodní migrace znamená pohyb lidí přes státní hranici. Migrace není novým jevem. Přistěhovalci (imigranti) vytvořili základy společností v USA, Kanadě nebo Austrálii. Například do USA se v letech 1830—1932 přistěhovalo 24 milionů lidí, především z Evropy.

Proč lidé opouštějí svou zemi?

Migrace má mnoho příčin:

- ekonomická a sociální nerovnost mezi zeměmi,
- politická nestabilita (např. diktátorské režimy),
- ekologické příčiny (např. černobylská havárie),
- etnická či náboženská nesnášenlivost atd.

Podle Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) v současné době mimo svou zemi žije na světě asi 214 milionů lidí.

Žijí i u nás v Česku lidé, kteří k nám přicházejí za prací? Odkud jsou?

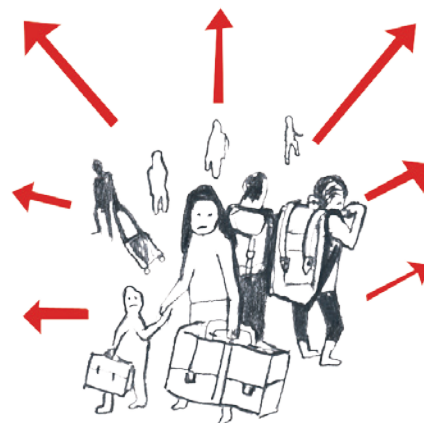
Podle Českého statistického úřadu bylo ke konci roku 2011 v ČR zjištěno 310 921 ekonomicky aktivních cizinců. Největší skupinu představují občané Slovenska (38,5 % všech ekonomicky aktivních cizinců). Druhá největší skupina zahrnuje občany Ukrajiny (22,5 %). Pomyslnou třetí příčku, i když s výraznějším odstupem, obsadili občané Vietnamu (10,5 %). Cizinci se nejvíce koncentrují v hlavním městě (35,6 %) a v jeho okolí, tedy v kraji Středočeském (13,7 %). Mezi moravskými kraji figuruje na prvním místě Jihomoravský kraj (9,4 %). Více informací na webu Českého statistického úřadu v sekci Cizinci v ČR: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/cizinci_uvod.

Kam lidé migrují (migrační proudy)

Obecně lze říci, že nejvíce migrantů směřuje z chudého Jihu na bohatý Sever. Migranty lákají především vyspělé evropské země, USA, Kanada, Japonsko či země Perského zálivu.

Hlavní světové migrační proudy

- Jižní Amerika → Severní Amerika
- Afrika → Evropa
- východní Asie → Severní Amerika
- západní Asie → Perský záliv

Problémem současné doby je **nelegální migrace**, kdy migranti vstupují do jiné země bez náležitých cestovních dokladů a vízových povolení. Počet nelegálních migrantů je velmi problematické určit. Nelegální migranti jsou často nuceni pracovat 16 a více hodin denně po celý týden za minimální mzdu. Jsou zaměstnáni „na černo“ a mají strach z kontrolních úřadů, čehož často zneužívá jejich zaměstnavatel.

Světové migrační proudy (2. pol. 20. století)

Obrázek 2. Světové migrační proudy. Zdroj: Marada, 2008.

Drama na americko–mexických hranicích

Do USA za vytouženým blahobytem se snaží skrze přísně střeženou americkou hranici dostat každý rok sta tisíce Mexičanů. Většina nemá příslušná povolení, proto má policie v USA plné ruce práce s jejich hledáním a zatýkáním.

Mexičané a další obyvatelé Jižní Ameriky na sever míří už sto let. Zatímco ve dvacátých letech a za druhé světové války byla levná pracovní síla z Jihu vítána, v roce 1930 a 1954 je americké vlády ve velkém posílaly zpět do svých domovských zemí. V 90. letech se USA nebývale ekonomicky dařilo, zatímco Mexiko sužovala táhlá krize. Proto počet osob hledajících zaměstnání bez papírů významně vzrostl a začaly se ozývat hlasy, že zemi čeká mexikanizace. Tehdejší demokratický prezident Bill Clinton obavám vyšel vstříc a nařídil na hranicích tvrdší režim – velká část hranice se oplotila dvojitým plotem, vybavila kamerami, senzory pohybu a ozbrojenými hlídkami.

Migranti se proto uchýlili k trase přes málo hlídané hory a pouště. Na takovou výpravu se nemohou vydat bez člověka znalého terénu. Musí se s balíkem dolarů obrátit na pašeráky lidí, kterým se říká coyotes (kojoti) nebo polleros (drůbežáři). Převaděčství se změnilo ve velký byznys, který má v ruce mafie. I s průvodcem probíhá nelegální přechod za dramatických podmínek, při kterých mnoho lidí přijde o život. Někteří nezvládnou fyzicky náročný přechod pouště a zemřou na dehydrataci organismu. Jiné porazí noční chlad v poušti, další se zřítí do strže při automobilové honičce se strážci zákona, jiné zabijí jedovatí hadi.

Pokud se nelegálům i přes tyto překážky podaří dostat do „země zaslíbené“, většinou nemají problém najít si práci i bez pracovního povolení. Spojené státy přistěhovalce z Latinské Ameriky vlastně potřebují, protože dělají nechtěnou práci za málo peněz.

Tématem mezinárodní migrace se zabývá především Mezinárodní organizace pro migraci. Základní údaje a čísla týkající se migrantů shrnuje na svém webu <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/facts--figures-1.html> (v angličtině). Tam lze jednoduše najít i informace o migrantech na jednotlivých světadílech světa.

↪ Brazílie – problematika kácení tropických deštných lesů (TDL)

Tropické deštné lesy představují nejbohatší biotop na světě. Domov zde má většina druhů rostlin a živočichů, včetně všech druhů lidoopů nebo tygrů a tapírů. Zároveň díky pestrým přírodním zdrojům nabízejí živobytí velké části světové populace: jen v Asii v nich žije několik set milionů lidí. Na řekách, které z pralesů vytékají, závisí místní zemědělství. Největší plochy lesa se nacházejí v Jižní Americe, jihovýchodní Asii a centrální a západní Africe. Mizí však závratnou rychlostí – zhruba 10 milionů hektarů za rok, což je ekvivalent asi 32 fotbalových hřišť za minutu.

Hlavní příčiny ničení tropických pralesů jsou dvě: vývoz surovin, především tropického dřeva, a těžba nerostů; až po nich následuje rozšiřování exportního zemědělství, případně vypalování lesa farmáři, kteří jsou ze své půdy vytlačeni intenzivními plantážemi. Vykácená území velmi rychle podléhají erozi a tropická půda, která obsahuje pouze malou zásobu živin, se po krátké době vyčerpává.

1. TĚŽBA DŘEVA

Vytěžené tropické dřevo se využívá v nábytkářském a papírenském průmyslu:

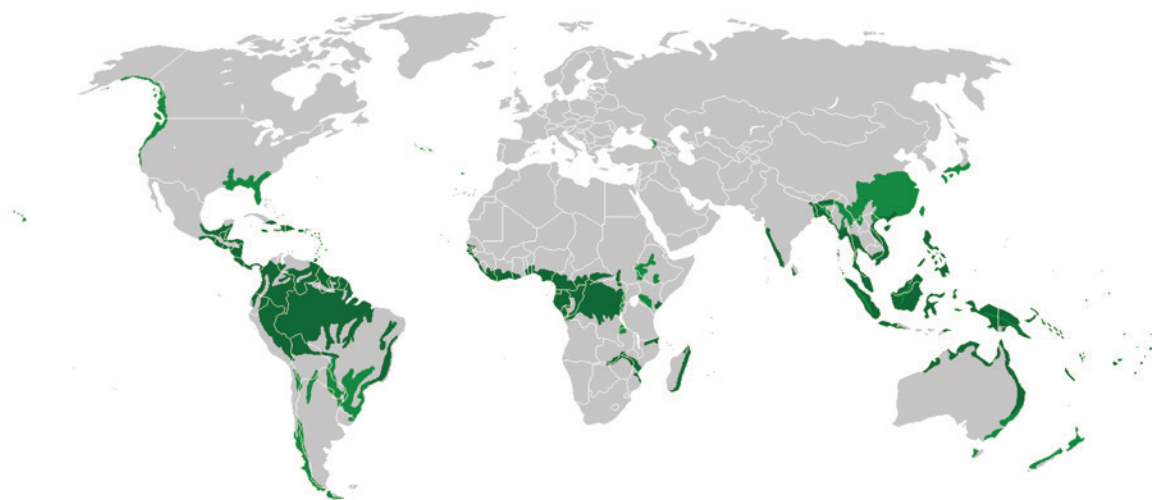
- nábytkářský průmysl (jihovýchodní Asie) – vzácné pralesní dřeviny, jako jsou mahagon, ramin, palisandr či týkové dřevo, končí na trzích v USA, Japonsku, Evropské unii nebo Číně, ať už jako dřevořezby, nábytek, či rámy k obrazům. Podle americké organizace Environmental Investigation Agency je přes sedmdesát procent těžby v Indonésii nelegální. Každý rok v této zemi zmizí 3,8 milionů hektarů pralesa;
- papírenský průmysl – dřevo z TDL se využívá také na výrobu toaletních papírů či papírových kapesníků, papír by se přitom mohl v mnohem větším množství recyklovat, namísto výroby ze surového dřeva.

Místní vlády se často sice snaží problémy řešit a těžbu omezovat, ale i přesto velká část kácení v pralesních oblastech probíhá ilegálně a úřady ji nemají pod kontrolou. V horších případech místní vlády nezákonnou těžbu tolerují, nebo z ní kvůli korupčním praktikám dokonce profitují. Velké množství z celkového objemu ilegálně těžného dřeva je spotřebováno na území Evropské unie. Podle odhadů asi 50 % dřeva dováženého na území patnácti starých zemí EU pochází z ilegální těžby.

Česká republika patří v Evropě mezi lesnatější země. Velkou většinu domácí spotřeby dřeva si zajišťuje sama. Je také jeho vývozcem, i přesto však dřevo dováží. Vedle běžného importu ze sousedních států, např. Polska a Rakouska, jde také o dovoz suroviny získané kácením zbývajících pralesů v tropech či v lesích tajgy v Rusku.

Dovoz tropického dřeva do České republiky rapidně stoupá. Od roku 1999 se během pěti let množství importované suroviny ztrojnásobilo (dnes jsou to stovky i více tun). Nejvíce se jí k nám vozí z několika afrických zemí: na prvních příčkách se umísťují Guinea, Gabun a DR Kongo. Přitom panuje vážné podezření, že část dováženého dřeva byla vytěžena ilegálně.

Na trhu jsou však i certifikované výrobky, které zaručují, že jsou legálního původu. Certifikát výrobku tedy zaručuje zákazníkovi, že svým nákupem nepřispívá k devastaci cenných lesních ekosystémů a nenarušuje životní podmínky místních obyvatel.

Obrázek 3. Kde na Zemi najdeme tropické deštné lesy. Zdroj: Wikimedia Commons, 2012

2. TĚŽBA NEROSTNÝCH SUROVIN

Bauxit je minerál, ze kterého se vyrábí hliník. Těží se v povrchových dolech. Ložiska bauxitu se většinou nacházejí v rovníkových oblastech, zakládání dolů je proto často spojeno s ničením tropických pralesů. Jde například o Guineu či Brazílii.

Hliník je po železe druhý nejpoužívanější kov. Cení se pro svoji nízkou hmotnost, pevnost, odolnost proti korozi a v neposlední řadě dobrou elektrickou vodivost. Ve strojírenství se využívá při výrobě automobilů, ale i lodí a letadel. I ve výrobcích denní spotřeby nás provází na každém kroku: nejrůznější obaly (plechovky, víčka na jogurty, obaly na čokolády a další potraviny), hliníkové nádoby, tyče ke stanům, součásti nábytku, žaluzie apod.

3. ZEMĚDĚLSTVÍ

Tropické deštné lesy se vypalují také kvůli extenzivnímu pěstování plodin, jako je sója a palma olejná, nebo kvůli rozšíření prostoru pro pastvu dobytka (Jižní Amerika).

- sója (Argentina, Brazílie) – luštěnina s vysokým obsahem proteinů. Má široké použití jako potravina, krmivo pro hospodářská zvířata i jako surovina pro výrobu bionafty, kosmetických přípravků, oleje, mýdel, plastů apod. Podle odhadů Světového fondu na ochranu přírody (WWF) padne za oběť jejímu pěstování do roku 2020 okolo 22 milionů hektarů pralesů a savan.
- palma olejná (Malajsie, Indonésie) – tropický strom, ze kterého se získává palmový olej, jenž se používá v potravinářství nebo k výrobě biopaliva, kosmetických přípravků (mýdla, kondicionéry) a pracích prášků. Palmový olej obsahují potraviny jako margariny, čokolády, čokoládové tyčinky nebo pečivo. Dřevo se používá jako stavební materiál. Největší ekologický problém představují plantáže palmy olejná pro Malajsii a Indonésii (Sumatra a asi polovina ostrova Borneo), na jejichž území vzniká zhruba 85 % světové produkce palmového oleje, a v jihovýchodní Asii. Kvůli šíření plantáží jsou ničeny rozsáhlé plochy tropického pralesa, a je tak likvidován životní prostor mnoha rostlinných a živočišných druhů, například je ohrožena populace orangutanů na Sumatře a Borneu.

CHMELÁŘ, Pavel a RUT Ondřej. Dopady české spotřeby na rozvojové země [online]. 2007[cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/studie-dopady-spotreby.pdf>

V této elektronické publikaci získáte spoustu dalších informací o tom, jak devastující vliv na kácení tropických deštných lesů má velkoplošné pěstování sóji a palmového oleje, těžba bauxitu nebo těžba dřeva v nábytkářském a papírenském průmyslu. Satelitní snímky, které výmluvně ukazují úbytek pralesa v Brazílii, jsou dostupné na webu http://news.mongabay.com/2009/1210-google_earth_deforestation.html. Aktivita k tématu pro 2. stupeň zŠ a další informace přináší metodika organizace NaZemi Komu chutná prales (k zapůjčení v knihovně ARPOKU nebo k zakoupení v e-shopu NaZemi – <http://www.nazemi.cz/prirucky-k-programum/221-cyklus-svet-v-nakupnim-kosiku-komu-chutna-prales-priciny-a-dopady-kaceni-destnych-pralesu.html>).

Nahrávka zvuků pralesa je dostupná například z: <http://www.youtube.com/watch?v=L-TiRw7kx97E>.

Použité zdroje

BERANOVÁ, Lucie. Nelegální obchod ničí asijské deštné lesy. HN.IHNED.cz [online]. 2013, 4. 3. 2004 [cit. 2013-08-29].

Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-14054990-nelegalni-obchod-nici-asijske-destne-lesy>

ČECHUROVÁ, Milana, Petr CHALUPA a Alena JEŽKOVÁ. Vlastivěda 5 pro 5. ročník základní školy: člověk a jeho svět : pro 5. ročník základní školy : učebnice. 1. vyd. Ilustrace Lubomír Anlauf, Eva Anlaufová, Milan Starý. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2010, 104 s. Člověk a jeho svět. ISBN 978-807-2354-771.

ČECHUROVÁ, Milana, Petr CHALUPA a Alena JEŽKOVÁ. Vlastivěda 5 pro 5. ročník základní školy: pracovní sešit. 1. vyd. Ilustrace Lubomír Anlauf, Eva Anlaufová, Milan Starý. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2010, 63 s. Člověk a jeho svět. ISBN 978-807-2354-788.

ČERVENÝ, Pavel. Zeměpis 6: pro základní školy a víceletá gymnázia : učebnice. 1. vyd. Plzeň, 2003, 124 s. ISBN 80-723-8209-8.

DVOŘÁKOVÁ, Michaela, Jana STARÁ a Zdeněk STRAŠÁK. Společnost: člověk a jeho svět: pro 4. ročník základní školy : učebnice. 1. vyd. Ilustrace Lubomír Anlauf. Plzeň: Fraus, 2010, 88 s. ISBN 978-807-2389-445.

DVOŘÁKOVÁ, Michaela, Jana STARÁ a Zdeněk STRAŠÁK. Společnost: člověk a jeho svět : pro 5. ročník základní školy : učebnice. 1. vyd. Ilustrace Lubomír Anlauf, Eva Anlaufová, Milan Starý. Plzeň: Fraus, 2011, 87 s. ISBN 978-807-2389-735.

File: Rain forest location map. Wikimedia Commons [online]. 2012 [cit. 2013-08-07].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rain_forest_location_map.png

CHMELÁŘ, Pavel a RUT Ondřej. Dopady české spotřeby na rozvojové země [online]. 2007 [cit. 2013-07-16].

Dostupné z: <http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/studie-dopady-spotreby.pdf>

MARADA, Miroslav. Zeměpis 9: pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2008, 128 s. ISBN 978-807-2385-904

NÍDR, Tomáš. Díry, ucpávky a smrt na americko-mexických hranicích. Už to trvá desetiletí. IDNES.cz [online]. 2010, 16. 7. 2010 [cit. 2013-07-16].

Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/diry-ucpavky-a-smrt-na-americko-mexickych-hranicich-uz-to-trva-desetileti-1lh-/kavarna.aspx?c=A100715_142649_kavarna_chu

Proč je dětská práce problémem. NaZemi [online]. 2012 [cit. 2013-07-16].

Dostupné z: <http://www.nazemi.cz/co-delame/kampan-prace-pro-deti/proc-je-detska-prace-problem.html>

Vymírání lesa – Eko hra. HRANOSTAJ.cz: nejen skautské hry [online]. 2013 [cit. 2013-07-23].

Dostupné z: <http://www.hranostaj.cz/hra181>

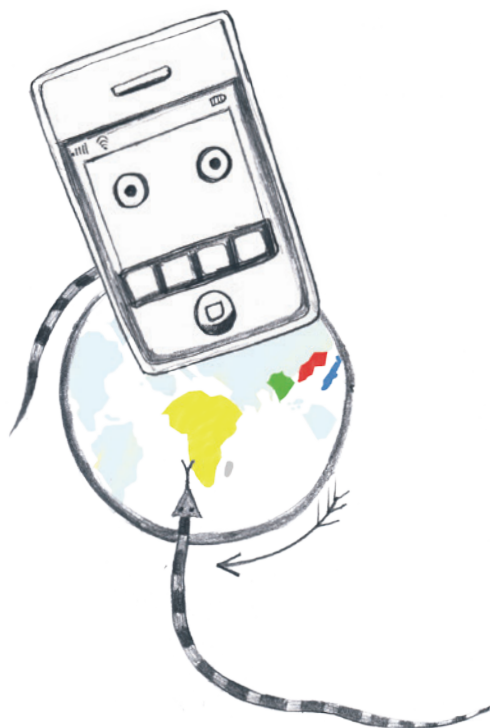
Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. 2013 [cit. 2013-07-17].

Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Zaměstnanost – Popis aktuálního vývoje. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-07-30].

Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-popis_aktualniho_vyvoje

PO STOPÁCH ZTRACENÉHO MOBILU

Po stopách ztraceného mobilu

Téma: Propojenost světa

Zařazení do kurikula:

- vzdělávací obor: Člověk a jeho svět (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás)
- průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět)

Zařazení do NS GRV: Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa, Globální problémy

Cíle:

- Žák na příkladu mobilního telefonu popíše, jak jsou státy dnešního světa navzájem propojeny.
- Žák vyjádří vlastními slovy, že s problémy se potýkají jak rozvinuté, tak rozvojové země, a to vysvětlí na příkladech.

Cílová skupina: 4.—5. ročník ZŠ

Výukové metody: brainstorming, práce s mapou, práce ve skupinách, simulační hra

Časová dotace: 90 minut

Prostředí + potřebné vybavení: třída – vytvořeno 5 pracovních stolů uprostřed třídy + zbytek lavic podél stěn, PC, promítací plocha, tabule

Pomůcky:

- politická mapa světa
- vytištěné obrázky na mapu (Příloha 1)
- žvýkačky (lepící guma)
- dopis prezidenta (Příloha 2)
- obálky s příslušným vybavením (Přílohy 3, 4, 5, 6, 7)
- barevné papírky post-it
- křída na rozdělení třídy na polovinu
- malé a velké plastové láhve naplněné pískem/vodou
- 3x rozstříhaný obrázek zemětřesení (Příloha 8a)
- vzkaz o zemětřesení (Příloha 8b)
- šifry do skupin, klíče šifry do skupin (Příloha 9)
- texty pro žáky (Příloha 10)
- prezentace (Příloha 11)

Příprava:

V případě, že tato publikace neobsahuje pracovní tašku s materiálem k tomuto programu, je možné najít všechny přílohy na DVD, které je umístěno na poslední straně publikace. V rámci přípravy si učitel potřebné materiály vytiskne a nakopíruje.

- zajistit: mapa světa, technika
- nachystat papíry A5 – dle počtu žáků
- barevné papírky post-it + žvýkačky (lepící guma)
- zajistit cca 20 malých + velkých plastových lahví částečně zatížených (pískem, vodou...) nebo jakékoliv jiné překážky, 5 šátků na oči
- pověsit velkou mapu světa na tabuli
- pověsit na opačný konec chodby zprávu o zemětřesení
- rozmístit na chodbu rozstříhané obrázky zemětřesení

TIP:

Shánění lahví je možno žákům zadat jako domácí úkol. Místo lahví lze použít jakékoliv jiné překážky vhodně simulující miny (kolíky, přezůvky apod.).

Přehled aktivit:

EVOKACE – Poznáváme svět	5 minut
EVOKACE – Ukradený telefon	5 minut
DETEKTIVNÍ KANCELÁŘE + INTERPOL	65 minut
REFLEXE – Zhodnocení pátrání	15 minut

Postup aktivit

Na začátku představíme žáků cíl programu. Zdůrazníme, že na příkladu výroby součástek mobilního telefonu zjistíme, jak je svět propojený.

POZNÁVÁME SVĚT

- pomůcky:**
- velká mapa světa
 - žvýkačky (lepící guma)
 - vytištěné obrázky – A5
 - tabule

Rozdělíme žáky do menších skupin. Zavěsíme před žáky velkou mapu světa a zeptáme se jich, zda znají názvy jednotlivých světadílů, názvy zapisujeme na tabuli.

Vyzveme každou skupinu, aby zkusila z vylepených obrázků vybrat jeden a ten umístila na světadíl, ke kterému patří (AMERIKA má obrázky dva).

UKRADENÝ TELEFON

- pomůcky:**
- dopis prezidenta (Příloha 2)

Sdělíme žákům, že na svět, který jsme si v předchozí aktivitě popisovali, se teď podíváme zblízka a zavítáme do některých konkrétních zemí. A to vše při náročném úkolu, který nás nyní čeká. Jeden z žáků (dobrovolník) přečte dopis, který jim předá učitel.

Po přečtení se žáků zeptáme, co se z dopisu dozvěděli:

- *Kdo vám psal?*
- *Co po vás chce? Co je vaším úkolem?*

Řekneme žákům, že se skupiny, ve kterých doposud pracovali, rázem mění na detektivní kanceláře. Svůj úkol znají – vypátrat ukradené součástky prezidentova mobilního telefonu. *Kde ale začít? Dal vám prezident nějaké vodítko?*

Navedeme žáky na myšlenku, že jednotlivé části mobilu se vyrábí v různých koutech světa.

Sdělíme detektivům, že jejich postup bude řízen rozhodnutím INTERPOLU. INTERPOL je největší mezinárodní policejní organizace, která bojuje proti zločinnosti. Funguje tedy jako jakási světová policie.

mobil: **BATERIE** **DISPLEJ** **PROCESSOR** **KRYT**

Na tabuli máme překreslený mobil s označenými výše zmíněnými komponenty (viz obrázek 4). Sdělíme žákům, že jednotlivé části mobilu se vyrábějí v různých místech světa a že musí počkat na rozhodnutí INTERPOLU – ten je pošle do zemí, ve kterých byly jednotlivé součástky vyrobeny a do kterých tedy vedou stopy. Zároveň jim sdělíme, že v každé zemi je čeká úkol, a pouze pokud úkol splní, součástku získají.

DETEKTIVNÍ KANCELÁŘE + INTERPOL

65
minut

- pomůcky:**
- obálky s příslušným vybavením (Přílohy 3—7)
 - PC + promítací plocha + prezentace (Příloha 11)

princip pátrání:

INTERPOL (prezentace) vyšle detektivní kanceláře za konkrétní součástíku. Kanceláře se pak prostřednictvím vyplňování pracovního listu seznamují se zemí, ve které se daná součástka vyrábí. Vypracovaný pracovní list si společně s lektorem a zbytkem třídy zkontrolují, přičemž lektor doplňuje informace o zemi a dokresluje je fotografiemi z prezentace. V závěru prezentace je nastíněna problematika daného státu, kterou si žáci více přiblíží prostřednictvím úkolu, který mají splnit. Splněním úkolu zároveň získávají součástku (možno graficky zaznačit na tabuli, např. fajfkou) a čekají, kam je zavede další hlášení INTERPOLU.

instrukce pro lektora:

Prezentace je rozdělena do čtyř bloků, reprezentujících 4 státy (Jižní Korea, DR Kongo, Japonsko, Indie). Každý z bloků začíná hlášením INTERPOLU, který žáky posílá hledat konkrétní součástku. Poté, co se objeví hlášení INTERPOLU, rozdejte detektivním kancelářím obálku příslušného státu.

- PROCESOR = Jižní Korea
- BATERIE = DR Kongo
- DISPLEJ = Japonsko
- KRYT = Indie

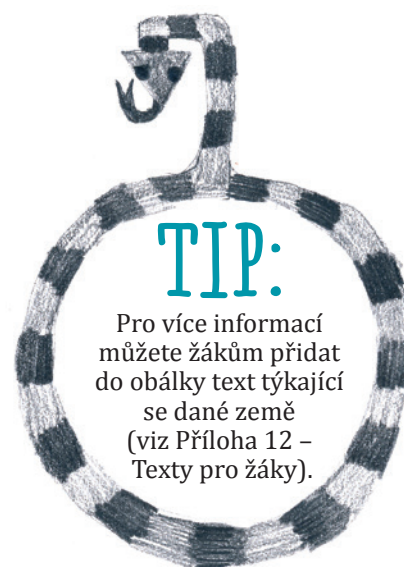
Obálka s názvem státu obsahuje pracovní list a indicie vedoucí k jeho vyplnění. Detektivním kancelářím dáme na práci cca 5 minut. Po vyplnění pracovního listu jej společně se třídou zkontrolujeme a zmiňované informace dokreslíme obrázky z prezentace.

Ne všechny informace z pracovního listu jsou v prezentaci dokresleny obrázky, naopak některé obrázky jsou informací navíc. Výklad prezentace tedy přizpůsobíme tak, aby se logicky prolínal s pracovním listem (TIP).

Seznam obrázků u každého státu:

- JIŽNÍ KOREA: 4 obrázky – mapa + vlajka, Soul, firma Samsung, hranice s ostnatým drátem
- DR KONGO: 5 obrázků – mapa + vlajka, prales, prales, těžba koltanu, vojáci
- JAPONSKO: 4 obrázky – mapa + vlajka, rýže, sopka Fudžisan, zemětřesení
- INDIE: 5 obrázků – mapa + vlajka, Tádž Mahal, pěstování čaje, koření, písmo dévanágarí

Poslední obrázek daného státu vždy zobrazuje problém, se kterým se daná země potýká. Problém krátce vysvětlíme a sdělíme žákům, že si nyní na vlastní kůži vyzkouší, jak takový problém lidé v zemi vnímají. Pak následuje úkol/hra, který/á žákům pomůže problematiku lépe pochopit. Po každém úkolu by měla následovat krátká reflexe toho, co žáci prožili, co to představovalo apod.

Po úkolu a reflexi se žáků zeptáme: *Jakou součástku našli? Kolik jim jich ještě zbývá najít? Které to jsou?* Na konci zaznačíme na mapě barevným papírkem post-it stát, který jsme spolu navštívili.

Počkáme na hlášení INTERPOLU (následující snímek), který je odkáže za další součástkou. V momentě, kdy žáci našli poslední součástku, svůj úkol splnili. Mobil tak může být znovu poskládán.

Příklad:

1. spustíme 1. snímek = INTERPOL, procesor
2. rozdáme žákům obálku s názvem Jižní Korea
(*stále máme na pozadí snímek s hlášením INTERPOLU*)
3. dáme žákům čas na zpracování pracovního listu
4. společně s žáky zkontrolujeme pracovní list, doplňujeme informace
(*používáme prezentaci*)
5. zahrajeme hru, provedeme reflexi –
(*svítí poslední obrázek prezentace – problém*)
6. následující snímek = INTERPOL, baterie

→ **INTERPOL: procesor** – spustíme prezentaci, 1. snímek

JIŽNÍ KOREA (problematika sporů mezi sousedními státy)

pomůcky:

- křída nebo provázek
- obálka (Příloha 3, 4):
 - pracovní list
 - mapa Asie s vyznačenou Jižní Koreou
 - vlajka státu
 - loga (LG, Samsung, Hyundai, KIA)

Úkol: simulace sporu mezi Severní a Jižní Koreou

Rozdělíme žáky na dvě poloviny, doprostřed třídy (nebo vyhrazeného prostoru) vyznačíme čáru, kterou nesmí překročit. Všichni si sednou do dřepu tak, aby naproti nim byl jejich spolužák z druhé poloviny, a na dané znamení se začnou přetlačovat. Prohrává ten, kdo přepadne dopředu nebo dozadu, kdo překročí čáru nebo se zvedne z podřepu. Ten si následně stoupne, abychom viděli, kolik lidí z každého družstva prohrálo. Paralelu s realitou lze hledat ve faktu, že v příští hře by byl výsledek jiný (možno zahrát dvě kola), což znamená, že při neustálém napětí mezi Severní a Jižní Koreou není jasný vítěz a převaha jednoho či druhého státu se mění. Pozn.: z časových důvodů se doporučuje jen jedno kolo.

Otázky k reflexi:

- *Co se vám teď honí hlavou?*
- *Co znamenalo vaše rozdělení na dvě skupiny?*
- *Co představovala čára mezi vámi?*
- *Jak funguje spor mezi skutečnými státy na Korejském poloostrově?*
- *V čem je podobný vašemu přetlačování?*

→ INTERPOL: baterie

DR KONGO (problematika nášlapných min)

- pomůcky:**
- malé + velké plastové láhve naplněné pískem/vodou
 - šátky na oči (5x)
 - obálka (Příloha 3, 5):
 - pracovní list
 - mapa Afriky s vyznačeným státem DR Kongo
 - obrázek tropického deštného lesa
 - obrázky + názvy nerostů

Úkol: přechod přes minové pole

Po chodbě/místnosti jsou libovolně rozmístěny velké a malé plastové lahve naplněné vodou/pískem (minové pole). Každá detektivní kancelář si zvolí svého zástupce, vybraní žáci pak se zavázanýma očima po jednom přecházejí minové pole. Pokud došlápnout na velkou láhev, znamená to smrt, malá láhev představuje zranění. Po tom, co přejdou všichni vybraní žáci, provedeme krátkou reflexi.

Pozn.: Miny umístíme do pole až po zavázání očí.

Otázky k reflexi:

- *Jak jste se cítili? Měli jste strach? Pokud ano, z čeho?*
- *Jak to může vypadat v reálném životě?*
- *Jaké znáte jiné války, než je ta v Kongu?*

↳ INTERPOL: displej

→ JAPONSKO (problematika přírodních katastrof na příkladu zemětřesení)

- pomůcky:**
- rozstříhaný obrázek zemětřesení (3x)
 - obálka (Příloha 3, 6):
 - pracovní list
 - mapa Japonského souostroví
 - obrázky: auto, počítač, fotoaparát, loď, Fudžisan, rozstříhaný obrázek zemětřesení

Úkol: hra na zemětřesení

Rozdělíme třídu na dvě poloviny. Jedna půlka jde za dveře, kde má za úkol rozdělit se cca na tři skupiny a ve skupinách skládat puzzle (rozstříhaný obrázek). Během skládání skupina ve třídě vytvoří živou, nehybnou sochu kolem nějakého bodu, třeba v rohu třídy. Nápadům se meze nekladou, žáci si můžou sednout jakkoli chtějí, vzít si něco do ruky apod. Poté, co jsou připraveni, vstupuje do třídy skupina z chodby a má za úkol pozorně si své spolužáky prohlédnout, bez mluvení. Po zhruba minutě a půl třídu opět opouštějí a pomalu jdou nakonec chodby, kde na ně čeká vzkaz, že se mají neprodleně vrátit do třídy, neboť zde proběhlo zemětřesení. Během té doby se „živá socha“ ve třídě jakýmkoliv způsobem přemění. Úkolem žáků z chodby je pak nalézt co možno nejvíce rozdílů a vrátit je do původního stavu.

Otázky k reflexi:

- *Kolik změn se vám po zemětřesení podařilo opravit?*
- *Jak takové změny vypadají po skutečném zemětřesení?*
- *Co všechno může způsobit zemětřesení?*
- *Lze nějak zabránit zemětřesení nebo škodám, které působí? Pokud ano, tak jak?*

↳ INTERPOL: kryt

→ INDIE (problematika ngramotnosti)

- pomůcky:**
- šifry do skupin
 - klíče k šifrám do skupin
 - obálka (Příloha 3, 7):
 - pracovní list
 - mapa Indie
 - obrázek Himálají
 - obrázky: čaj, rýže, bavlna, obilí

Úkol: luštění šifry

Žáci dostanou do skupin vzkaz, na kterém je pro ně nesrozumitelným jazykem napsáno sdělení. Chvíli si lámou hlavu nad tím, jak vzkaz vyluštit, a asi po 1–2 minutách jim lektor rozdá klíč. Podle klíče vzkaz vyluští, správným řešením je:

NASLI JSTE POSLEDNI SOUCASTKU!

Otázky k reflexi:

- *Jak jste se cítili, když jste dostali do rukou důležitou/potřebnou informaci, a nemohli si ji přečíst?*
 - *Přejdeme na problematiku negramotnosti, vysvětlíme žákům tento pojem a ukážeme na příkladu Indie, srovnáme např. s ČR.*
- *Myslíte si, že je v ČR hodně lidí, kteří neumí číst a psát?*
- *Jak je tomu v jiných státech?*

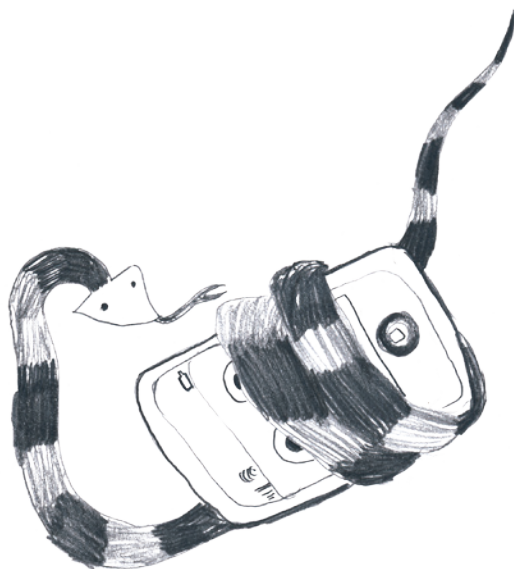
REFLEXE: ZHODNOCENÍ PÁTRÁNÍ

15
minut

Sdělíme žákům, že úspěšně splnili svůj úkol a součástky mobilu vypátrali. Museli překonat spoustu překážek, na které na své cestě za mobilem narazili.

- *Proč jsme vlastně museli cestovat po různých zemích?*
- *Proč se všechny součástky nevyrábějí třeba u nás?*

Rozdáme všem žákům papíry a řekneme jim, že posledním úkolem jejich detektivní kanceláře je napsat panu prezidentovi dopis, kde popíše, jak pátrání probíhalo. Mělo by v něm zaznít, co je překvapilo na procesu výroby mobilního telefonu, s čím novým se setkali apod. Dopis by měl psát každý sám za sebe, slouží k uvědomění si toho, co za poslední dvě hodiny prožili.

Metodické poznámky

V případě, že bude práce detektivních kanceláří (pracovní listy + prezentace + úkol) časově příliš náročná, lze nahradit obálky s indiciemi a pracovním listem jednoduchými šiframi, kdy by si žáci pouze poskládali názvy států a na ně by navazovala prezentace vedená lektorem. Druhou možností je jakékoliv luštění zcela vypustit a po vzkazu INTERPOLU přejít rovnou na prezentaci s tím, že by si detektivní kanceláře během prezentace pouze zaznačily daný stát na mapu světa, kterou před zahájením pátrání dostanou.

Seznam příloh na přiloženém DVD

Příloha 1 – Obrázky na mapu

Příloha 2 – Dopis prezidenta

Příloha 3 – Pracovní listy - státy

Příloha 4 – JIŽNÍ KOREA - obrázky

Příloha 5 – DR KONGO - obrázky

Příloha 6 – JAPONSKO - obrázky

Příloha 7 – INDIE - obrázky

Příloha 8a – Obrázky zemětřesení

Příloha 8b – Vzkaz – vraťte se do třídy

Příloha 9 – Šifry

Příloha 10 – Texty pro žáky

Příloha 11 – Prezentace

Rozšiřující informace pro učitele

POZNÁVÁME SVĚT

- **ASIE:**

- nejlidnatější světadííl (60 % světové populace) + nejhustěji osídlený
- nejvyšší pohoří světa (Himálaje)
- nejhlubší jezero světa (Bajkal: -1637 m)
- největší stát světa: Rusko (17 098 242 km²)
- nejzaldněnější stát světa: Čína (1 349 585 838 obyvatel)
- zvířata: panda, tygr, medvěd, liška polární...

- **AFRIKA:**

- 3. největší světadííl
- největší poušť světa: Sahara (9 mil. km²)
- „černý světadííl“ – převaha negroidní rasy
- pravděpodobná kolébka lidstva
- zvířata: slon, zebra, žirafa, lev, opice, hroch, nosorožec...

- **AMERIKA:**

- největší světadííl (28,4 % pevniny)
- největší sladkovodní jezero: Velká kanadská jezera – spojený komplex 5 jezer
- nejdelší + nejvodnatější řeka světa: Amazonka (6 296 km — 7 062 km)
- nejnavštěvovanější vodopády: Niagarské vodopády
- nejvyšší vodopád: Angelův vodopád (989 m, Venezuela)
- největší tropický deštný les světa: Amazonie (7 mil. km²)
- zvířata: lama, buvol, tukan, tučňák, bobr, medvěd grizzly...

- **AUSTRÁLIE:**

- nejmenší a nejplošší (nejmenší průměrná nadmořská výška) světadííl
- největší podíl pouští (až 75 % území)
- mnoho endemitů – dáno izolovaností světadíílu (např. klokan, koala, ptakopysk...)
- zvířata: ježura, ptakopysk, klokan, koala, papoušci, krokodýl...

- **EVROPA:**

- kolébka západní civilizace
- kolébka průmyslu
- EU: jedna z vedoucích ekonomik světa
- „starý světadííl“ – z pohledu evropských dějin byly všechny světadííly objevovány až později (např. Amerika = „Nový svět“)
- zvířata: jelen, srna, zajíc, krtek, medvěd, liška, jezevec...

UKRADENÝ TELEFON

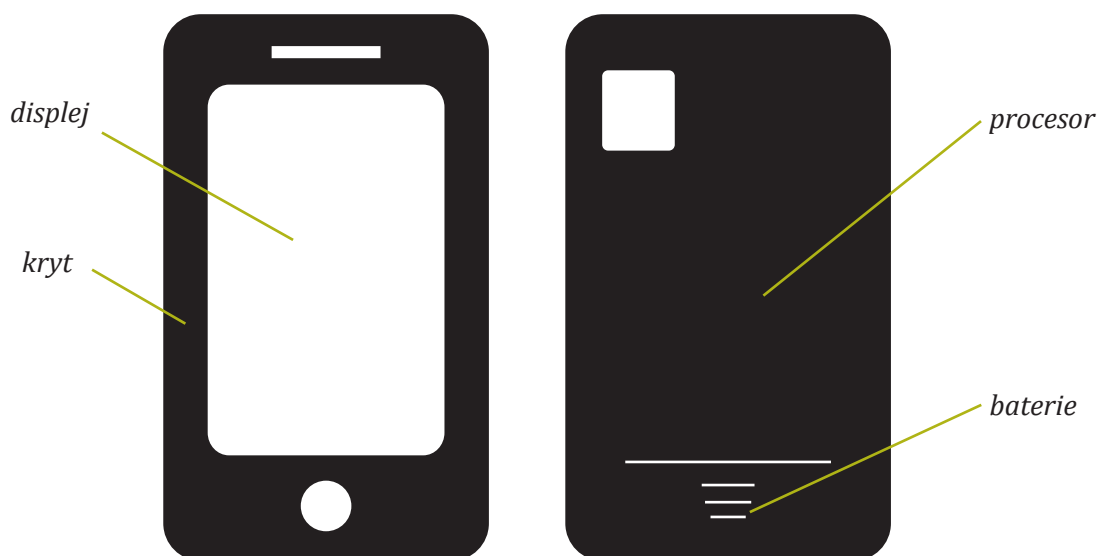
INTERPOL

Interpol je mezinárodní policejní organizace sdružující demokratické i nedemokratické státy v rámci boje se všemi druhy trestné činnosti. Je založena na spolupráci všech států při pronásledování, vyhledávání a zatýkání pachatelů trestných činů.

Organizace vznikla v roce 1923 ve Vídni z iniciativy vídeňského policejního ředitele dr. Johanna Schobera. Ve Vídni byla uložena kartotéka zločinců, která obsahovala záznamy z dob existence rakousko-uherské monarchie, a byla tedy ideálním podkladem pro centrální evidenci mezinárodních zločinců. V meziválečném období sídlila její centrála ve Vídni, v současnosti je centrem Interpolu francouzský Lyon.

Meziválečné Československo patřilo k zakládajícím členům Interpolu z roku 1923. V 50. letech Československo své členství zmrazilo a obnovilo jej v roce 1990 formální žádostí přijatou na 59. Valném shromáždění Interpolu, konaném v kanadské Ottawě. Následně 62. Valné shromáždění Interpolu přijalo dne 29. září 1993 samostatnou Českou republiku za svého plnohodnotného člena.

(<http://www.policie-cr.cz/interpol.php>)

Obrázek 4: Nákres mobilu s komponenty

DETEKTIVNÍ KANCELÁŘE

↳ JIŽNÍ KOREA

Korejská republika se řadí mezi státy východní Asie a zaujímá jižní polovinu Korejského poloostrova. Jejím jediným pevninským sousedem je od r. 1945 Korejská lidově demokratická republika (KLDR). Do té doby byl Korejský poloostrov sjednocený. Po druhé světové válce se však 38. rovnoběžkou rozdělil na severní, komunisticky orientovanou KLDR s podporou Sovětského svazu a jižní, demokratickou Korejskou republiku. Napětí a neshody sousedících režimů přerostly v roce 1950 v Korejskou válku, která trvala tři roky a vyžádala si na milion obětí. Od roku 1953 je mezi státy vytvořeno demilitarizované pásmo, země však stále zůstávají ve válečném stavu. KLDR permanentně vyhrožuje Jižní Koreji jaderným útokem, raketová vojska má od března 2013 v pohotovosti a vypověděla všechny dohody o neútočení s Jižní Koreou. Zároveň prezident KLDR vyzval diplomaty, aby opustili zemi, neboť se schyluje k válce.

Po válce se Korejská republika řadila mezi nejchudší státy světa, za posledních třicet let však zažila obrovský hospodářský růst a v současnosti se řadí mezi ekonomiky světového významu s 15. nejvyšším HDP na světě. Hlavním motorem rozvoje korejského hospodářství byla především orientace na export v oblasti elektrotechniky a výroby automobilů.

V Jižní Koreji žije k roku 2013 necelých 49 milionů obyvatel, tedy skoro 10x více než v České republice. Úředním jazykem je korejština, z náboženství dominuje křesťanství (30 %), následováno tradičním buddhismem. Hlavní město Soul je zároveň nejlidnatějším městem v zemi, žije v něm přes 10 milionů obyvatel. Je významným hospodářským centrem země, své sídlo zde mají firmy jako Samsung, LG, Kia nebo Hyundai.

↳ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA KONGO

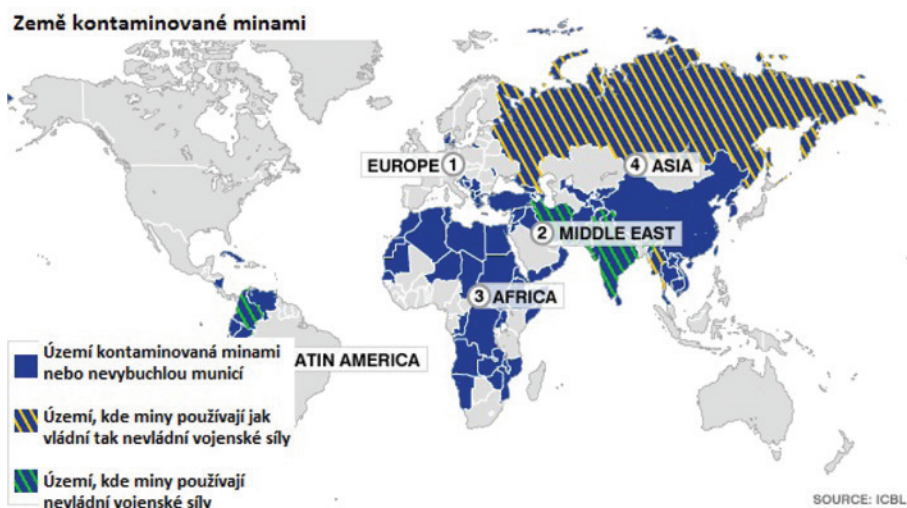
DR Kongo je druhým největším státem Afriky. Většinu území pokrývá rozsáhlá Konžská pánev s tropickými deštnými lesy. Řeka Kongo, podle které dostala pánev svůj název, je po Amazonce nejvodnatější řekou světa a pro stát představuje důležitou hospodářskou a dopravní tepnu.

Co do počtu obyvatel je DR Kongo čtvrtou nejlidnatější zemí Afriky. Obyvatelstvo je etnic-ky velmi pestré, uvádí se, že zemi obývají příslušníci více než 250 etnických skupin. Oficiálním jazykem je francouzština, přesto však většina obyvatel mluví jazyky patřící do nigero-konžské jazykové rodiny. Francouzština i křesťanství, které zde vyznává 80 % populace, jsou pozůstatky francouzské a později belgické kolonizace.

DR Kongo má obrovské zásoby přírodních zdrojů. Vzhledem k vegetaci, která se zde nachází, disponuje stát více než polovinou veškerých afrických lesních zdrojů. Z nerostných surovin se těží především diamanty, kobalt, měď, cín, zlato uran a koltan. Ač by se mohlo zdát, že přírodní zdroje zaručí prosperitu státu, opak je pravdou. Nerostné suroviny jsou totiž předmětem konfliktů a bojů, které zde trvají již více než desetiletí a za tu dobu si vyžádaly přes pět milionů lidských životů, nucené stěhování víc než 1 milionu lidí a na 200 tisíc znásilněných žen a dětí.

Koltan je obchodní název kolumbitu-tantalitu, rudy nezbytné pro výrobu notebooků či mobilních telefonů. V dnešní době, kdy je společnost stále více závislá na moderních technologiích, jeho význam neustále stoupá. OSN ve svých zprávách usvědčila celkem

Obrázek 5: Kontaminace minami. Zdroj: BBC news, 2007.

85 evropských, severoamerických a asijských firem, které mají být přímými odběrateli „krvavého“ koltanu. Na seznamu firem se objevily i takové, jako je Nokia či Ericsson. Stejně jako všechny ostatní, i tyto svou odpovědnost odmítly s argumentací, že není možno dopátrat se původu surovin.

DR Kongo není jediným státem, kde se válčí. Z afrických států můžeme uvést Súdán, kde dlouhodobé spory mezi muslimskou severní a křesťansko-animistickou jižní částí země nakonec vyvrcholily vyhlášením nezávislosti Jižního Súdánu v červenci 2011. Ze zemí mimo Afriku je tou nejkonfliktnější jednoznačně Afghánistán, kde už od roku 2001 probíhá boj proti teroristické organizaci al-Káida. V současné době je hodně palčivým problémem Sýrie. Revoluční vlna arabského jara dorazila ze severní Afriky do země na jaře 2011. Pokračuje dodnes a etnické čistky, zločiny proti lidskosti, zájmové financování konfliktu ze zahraničí, tisíce uprchlíků a celospolečenská krize jsou jen některé rysy typické pro současnou Sýrii...

Tabulka: Seznam zemí, které čelí problému se zaminováním

EVROPA	ASIE	JIŽNÍ AMERIKA	AFRIKA
Albánie	Irán	Chile	Alžírsko
Bosna a Hercegovina	Irák	Kolumbie	Angola
Chorvatsko	Omán	Venezuela	Burundi
Kypr	Jemen		Čad
Černá Hora	Sýrie		DR Kongo
Moldavsko			Libye
Srbsko			

Zpracováno dle údajů z http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/629/629/7121049.stm

→ JAPONSKO

Japonsko je ostrovní stát východní Asie rozkládající se na čtyřech hlavních ostrovech: Hokkaidó, Honšú, Šikoku a Kjúšú. Většina povrchu státu je hornatá a pokrytá lesy, obyvatelstvo se proto soustřeďuje zejména v nížinách na pobřeží. Počet obyvatel dosahuje necelých 130 milionů, a řadí tak Japonsko mezi nejzaldněnější státy Asie. Většina obyvatel se hlásí k tradičním náboženstvím, šintoismu a buddhismu.

Japonsko se společně s USA a EU řadí mezi nejvyspělejší ekonomiky světa. Největší hospodářský rozvoj zaznamenala země v druhé polovině 20. století, kdy se zaměřila především na výrobu automobilů (2. největší výrobce automobilů na světě), elektroniky a strojů. K ekonomickému růstu přispěly zcela jistě i vzdělaná a disciplinovaná pracovní síla.

Jakkoli je Japonsko vyspělé, i ono má své problémy. Mezi ty nejpálčivější patří četná zemětřesení, která se zde vzhledem k poloze ostrovů na třech tektonických deskách vyskytují. Slabá zemětřesení jsou častá a Japonci jsou na ně připraveni (konstrukce budov, mechanismy včasné detekce apod.). Problém však představují velká zemětřesení doprovázená tsunami (i několik metrů vysoké vlny, které vznikají na otevřeném moři v důsledku zemětřesení; příchodem na pobřeží často způsobí škody stejně závažné jako zemětřesení samo). Za poslední století byla hned čtyři: v r. 1923, 1995, 2004 a 2011. O tom posledním se dokonce hovoří jako o největší katastrofě od dob 2. světové války – vzalo si téměř 12 000 životů, víc než 14 000 pohřešovaných a těžce zasáhlo japonskou ekonomiku. Vlnu obav navíc vzbudilo poškození jaderné elektrárny Fukušima.

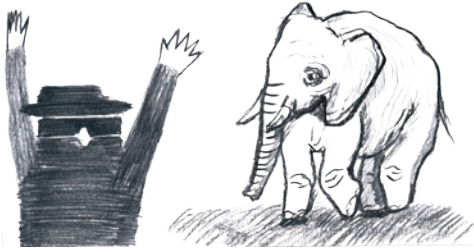
Právě Fukušima je příkladem toho, že dopady přírodních hrozeb (zemětřesení, tsunami) se v kombinaci s lidskou činností mohou stát hrozbou mnohem větších rozměrů a dosahů. Míra uvolněné radioaktivity z poškozené elektrárny vedla k tomu, že veškeré obyvatelstvo žijící v okruhu 20 km od areálu muselo být evakuováno, jednalo se přibližně o 200 000 lidí. Únik radioaktivní páry však nebyl jediným problémem. Mimo páry došlo také k unikání radioaktivní vody přímo do Tichého oceánu, celkově se jednalo o 11 500 tun mírně radioaktivní vody. Tato událost tak právem znovu otevřela problematiku jaderných elektráren, ale také bezpečnosti energetického průmyslu v oblasti seizmicky aktivních oblastí.

Jedním ze symbolů Japonska je jeho nejvyšší hora, sopka Fudžisan. V současnosti je považována za aktivní, avšak s malou pravděpodobností erupce. Poslední zaznamenaný výbuch je datován do roku 1707. Ročně na horu vystoupí kolem 20 000 turistů.

→ INDIE

Indie je druhá nejlidnatější země světa a zároveň sedmá největší. Svou rozlohou zabírá velkou část jižní Asie a její povrch je značně různorodý: od nejvyššího pohoří světa Himálaje na severu přes hospodářsky významnou Indoganžskou nížinu až po plošiny ve vnitrozemí.

Obyvatelstvo je etnicky velmi pestré a tomu odpovídá i jazyková struktura země – lidé v Indii tak hovoří přibližně tisíci jazyky a nářečímí. Náboženství je naproti tomu poměrně jednotné, 80 % Indů vyznává hinduismus. Indická společnost je značně svébytná, s několikatisíciletou historií, zvyky a tradicemi, které se dodnes často úzkostlivě dodržují.

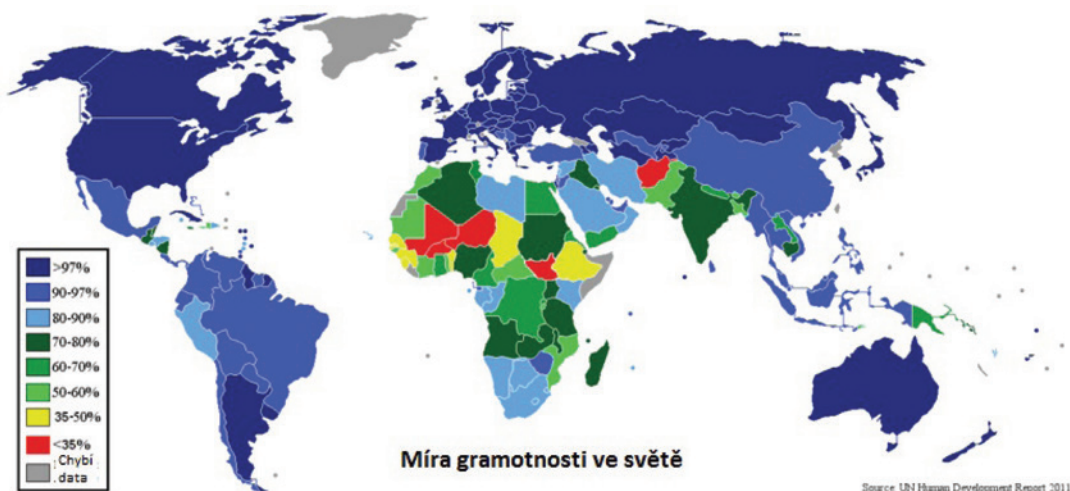

Indie je zemí velkého hospodářského potenciálu. Díky úrodným půdám a vhodnému klimatu může pěstovat dostatečné množství potravin pro své obyvatelstvo. Problém však představují dlouhá období sucha, povodně či jiné katastrofy, které výrazně ohrožují zemědělskou produkci a mohou způsobit hlad. Mezi tradiční plodiny Indie patří pšenice, rýže, čaj a bavlna. Ve světové produkci čaje se dokonce řadí na první příčku. Nezanedbatelné je také pěstování koření, kterými je indická kuchyně proslulá. Mezi ta nejznámější patří zázvor, koriandr, římský kmín a kurkuma.

Od 50. let 20. století začala Indie silně rozvíjet a modernizovat svůj průmysl. Kromě výroby textilu a hedvábí se také věnuje elektronice, informačním technologiím, strojírenství či chemickému průmyslu. Stále více se také rozvíjí bankovníctví a finančníctví.

Přestože má Indie po Číně nejrychleji rostoucí ekonomiku na světě, velká část populace žije v chudobě. Lidé nemají přístup ke zdravotní péči, ke vzdělání, k elektřině a mnohdy i k pitné vodě. Nedostatečné vzdělání odsuzuje lidi ke špatně placené práci, v horším případě nezaměstnanosti. Současná data hovoří o pouhých 60 % gramotných lidí. Znamená to tedy, že zbylých 40 %, tedy 48 000 000 lidí v Indii, neumí číst a psát. Pro srovnání, v České republice je gramotných 99 % lidí. Takto vysoká gramotnost je charakteristickým rysem vyspělých států, naproti tomu nejméně vyspělé státy mají gramotnost nejnižší, např. Mali 23,3 % (r. 2011).

Jedním z architektonických skvostů Indie je Tádž Mahal, který je od r. 1983 součástí seznamu Světového dědictví UNESCO. Tento 73 m vysoký pomník nechal vystavět indický mogul Šáhdžáhán na památku své zesnulé ženy. Svou monumentálností bývá právem řazen mezi 7 divů světa.

Obrázek 6: Gramotnost ve světě. Zdroj: Wikipedia.org, 2011.

Převzato z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:WorldMapLiteracy2011.png>

Použité zdroje

OBRÁZKY NA MAPU

pyramidy

All Gizah Pyramids. LIBERATO, Ricardo. Wikimedia Commons [online]. 2006 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:All_Gizah_Pyramids.jpg

klokan

Red kangaroo – melbourne zoo. Wikimedia Commons [online]. 2006 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Red_kangaroo_-_melbourne_zoo.jpg

hrad

Burgkarlstein02. Wikimedia Commons [online]. 1998 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Burgkarlstein02.jpg>

Amazonka

Centra Amazon River. NASA. Wikimedia Commons [online]. 2011 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Central_Amazon_River.jpg

Socha svobody

Statue of Liberty, NY. WARBY, William. Wikimedia Commons [online]. 2007 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Statue_of_Liberty,_NY.jpg

rýže

Rice 02. SPALT, Oliver. Wikimedia Commons [online]. 2002 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rice_02.jpg

tučňáci

Tučňák císařský u Rossova moře na jihu Antarktidy. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-01-23].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Emperor_penguin.jpg

Kde se co vyrábí

Kde se vlastně vyrábí iPhone?. iPhone.cz [online]. c2008-2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://www.iphone.cz/index.php/blog/kde-se-vlastne-vyrabi-iphone-247>

Výrobci mobilů se stydí za původ svých produktů. Tutlají zejména Čínu. IDNES.cz [online]. 2010 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://mobil.idnes.cz/vyrobci-mobilu-se-stydi-za-puvod-svych-produktu-tutlaji-zejme-na-cinu-1kz-/mob_tech.aspx?c=A091230_232430_mob_tech_vok

Nokia bude vyrábět telefony v Indii. IDNES.cz [online]. 2005 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://mobil.idnes.cz/nokia-bude-vyrabet-telefony-v-indii-d6d/mob_tech.aspx?c=A050407_110537_mob_aktuality_dno

Diskuse: Každý druhý má mobil z Číny. Odkud je ten váš?. IDNES.cz [online]. 2007 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://mobil.idnes.cz/diskuse.aspx?iddiskuse=A071005_172230_tech-a-trendy_apo

Zrodil se největší výrobce displejů!. Palmserver.cz [online]. 2012 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://www.palmserver.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=10191>

PREZENTACE

jihokorejská vlajka

South Korean Flag. Wikimedia Commons [online]. 2011 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_Korean_Flag.jpg

Jižní Korea

East & Southeast Asia: Korea, South. In: *The World Factbook* [www.cia.gov].
2014-01-08 [cit. 2014-01-23].
Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>

Soul

Soul. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 – [cit. 2014-01-23].
Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/31/Seoul_sykline.jpg

Samsung plant

RSM Gallery Busan. Wikimedia Commons [online]. 2009 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:RSM_GALLERY_BUSAN.JPG

demilitarizovaná zóna

Korea DMZ sentry. BARRE, Johannes. Wikimedia Commons [online]. 2005 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Korea_DMZ_sentry.jpg

mapa DR Kongo

Africa: Congo, Democratic Republic of the. In: *The World Factbook* [www.cia.gov]. 2014-01-07
[cit. 2014-01-23].
Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html>

vlajka DR Kongo

Flag of the Democratic Republic of the Congo. Wikimedia Commons [online]. 2005
[cit. 2014-01-16].
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_the_Democratic_Republic_of_the_Congo.svg

tropický deštný les

Rainforest Gabon. ROUVIN, Axel. Wikimedia Commons [online]. 2006 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rainforest_Gabon.jpg

Taman-Negara. YU ARKHIPOV, Vladimir. Wikimedia Commons [online]. 2007 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Taman-Negara.jpg>

koltan

Child labor, Artisan Mining in Kailo Congo. HARNEIS, Julien. Wikimedia Commons [online]. 2007
[cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Child_labor,_Artisan_Mining_in_Kailo_Congo.jpg

DR Kongo, vojáci

South African National Defense Force soldiers on their way. SLEIMAN, Jad. Wikimedia Commons
[online]. 2011 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_African_National_Defense_Force_soldiers_on_their_way.jpg

Japonsko, mapa

East & Southeast Asia: Japan. In: The World Factbook [www.cia.gov]. 2014-01-15 [cit. 2014-01-23].

Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ja.html>

Japonsko, vlajka

Flag of Japan. Wikimedia Commons [online]. 1999 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_Japan.svg

Fudžisan

FujiRuggedShore.jpg. In: Wikimedia Commons [http://commons.wikimedia.org]. 2014-01-0 [cit. 2014-01-23].

Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:FujiRuggedShore.jpg>

zemětřesení

Zemětřesení a tsunami v Tóhoku 2011: Město Ófunato zničené 24m vysokou vlnou tsunami. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 30-11-2013 [cit. 2014-01-28].

Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/US_Navy_110315-N-2653B-

Kesennuma earthquake damage, 2011. EAMES, Caleb. Wikimedia Commons [online]. 2011 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kesennuma_earthquake_damage_2011.JPG

Indie, mapa

South Asia: India. In: The World Factbook [www.cia.gov]. 2013-01-08 [cit. 2014-01-23].

Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>

Indie, vlajka

India-flag. Wikimedia Commons [online]. nedatováno [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:India-flag.gif>

Tádž Mahal

Taj Mahal. YANN. Wikimedia Commons [online]. 2010 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Taj_Mahal,_Agra,_India.jpg

čaj

Tea plucker assam india. TALUKDAR, Diganta. Wikimedia Commons [online]. 2009 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tea_plucker_assam_india.jpg

koření

Colourful spices in Bangalore. LOGELIN, Matt. Wikimedia Commons [online]. 2006 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Colourful_spices_in_Bangalore.jpg

hindština

Eps. Wikimedia Commons [online]. 2010 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eps.JPG>

OBÁLKY

jihokorejská vlajka

South Korean Flag. Wikimedia Commons [online]. 2011 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_Korean_Flag.jpg

Samsung

SAMSUNG Group CI (Logo). Wikimedia Commons [online]. 2010 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SAMSUNG_Group_CI_\(Logo\).PNG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SAMSUNG_Group_CI_(Logo).PNG)

LG

LG Logo. Wikimedia Commons [online]. 2001 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/LG_Logo.svg

Hyundai

Hyundai Motor Group logo. Wikimedia Commons [online]. 2001 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/18/Hyundai_Motor_Group_logo.svg

KIA

KIA motors. Wikimedia Commons [online]. 2013 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:KIA_motors.png

vlajka DR Kongo

Flag of the Democratic Republic of the Congo. Wikimedia Commons [online]. 2005 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_the_Democratic_Republic_of_the_Congo.svg

koltan

Wikimedia Commons [online]. 2001 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <https://uwaterloo.ca/earth-sciences-museum/what-earth/what-earth-minerals/what-earth-coltan>

diamant

DiamanteEZ. ZIMBRES, Eurico. Wikimedia Commons [online]. 2001 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:DiamanteEZ.jpg>

měď

Kupfer mineral erz. STUCHT, Daniel. Wikimedia Commons [online]. 2004 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kupfer_mineral_erz.jpg

zlato

GoldNuggetusGo. Wikimedia Commons [online]. 2004 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5b/GoldNuggetUSGOV.jpg>

auto

Wikimedia Commons [online]. 2004 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/65/Saab95deliveryvan.jpgsi/>

PC

Computer-aj aj ashton 01. Wikimedia Commons [online]. 2009 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Computer-aj_aj_ashton_01.svg

fotoaparát

Chinon CP 9 AF BW 1. WERNER, Berthold. Wikimedia Commons [online]. 2008 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:CHINON_CP_9_AF_BW_1.JPG

lod'

Grossa-nave-del-GALLODIARGENTO. GALLORAMENU. Wikimedia Commons [online]. 2009 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Grossa-nave-del-GALLODIARGENTO.JPG>

Himaláje

LhotseMountain. O'SHAUGHNESSY. *Wikimedia Commons* [online]. 2003 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:LhotseMountain.jos.500pix.jpg>

čaj

Two cups of tea with spoon. *Wikimedia Commons* [online]. 2005 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Two_cups_of_tea_with_spoon.jpg

rýže

www.agrogene.cn. In: [online]. 2013-07-26 [cit. 2014-01-23].
Dostupné z: <http://www.agrogene.cn/info-382.shtml>

bavlník

CottonPlant. *Wikimedia Commons* [online]. 2006 [cit. 2014-01-16].
Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:CottonPlant.JPG>

obilí

Wheat (*Triticum aestivum* L.). In: ENDRESEN, Dag Terje Filip. Flickr.com [www.flickr.com].
2004-08-02 [cit. 2014-01-23].
Dostupné z: http://www.flickr.com/photos/dag_endresen/4190569720/

INFO PRO LEKTORY

Světová nej. Jindrichpolak.wz.cz [online]. 2007 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://www.jindrichpolak.wz.cz/encyklopedie/svetnej.php#jezera>

Landmines: still a global issue. BBC news [online]. 2007 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/629/629/7121049.stm

KLDR vyhlásila válečný stav. Rusko varuje: Nepřekročte linii, za kterou není návratu. IHNEC.CZ [online]. 2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-59604990-kldr-vyhlasila-valecny-stav-rusko-varuje-neprekrocte-linii-za-ktou-neni-navratu>

Japonsko. Wikipedie [online]. 2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Japonsko>

Jižní Korea. Wikipedie [online]. 2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%BEen%C3%AD_Korea

Demokratická republika Kongo. Wikipedie [online]. 2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Demokratick%C3%A1_republika_Kongo

Indie. Wikipedie [online]. 2013 [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Indie>

Interpol. Policie-cr.cz [online]. nedatováno [cit. 2013-08-08].
Dostupné z: <http://www.policie-cr.cz/interpol.php>

ŠIFRY

Globální rozvojové vzdělávání trochu jinak: Outdoorové a zážitkové hry. Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje,o.p.s., 2011. ISBN 978-80-260-0229-1.

Popis metod použitých v publikaci

Brainstorming je činnost, během níž si žáci sepisují vše, co vědí, nebo si myslí, že vědí, o daném tématu. Mohou také klást otázky. Činnost je časově omezena – obvykle na 5 minut. Žáci mohou pracovat jak sami, tak ve dvojicích, popř. skupinkách. Je důležité, aby ani učitel, ani žáci nehodnotili žádný ze vznesených nápadů.

Volné psaní je reflexní metoda, kdy žáci píšou na papír vše, co je k určitému tématu napadá. Žáci píšou v celých větách, ne v bodech, a text nepodřizují žádným formálním (stylistickým či pravopisným) požadavkům. Na psaní mají žáci většinou okolo 5 minut. Volné psaní žákům pomáhá objevit v sobě nečekané nápady, myšlenky a souvislosti. Presentace toho, co žáci napsali, je zcela dobrovolná.³

Simulační hra napodobuje určité prostředí z reálného života. Účastníci plní specifický úkol a mají vymezené role, ve kterých vystupují sami za sebe. Simulační hry popisují hlavní rysy a problémy reálných životních situací. Simulační hry mají žáky vést k myšlení v souvislostech, plánování, přemýšlení o krocích hry a komunikaci.⁴

Partnerské organizace

Humanitas (Slovinsko)

Humanitas, společnost pro lidská práva, je nestátní nezisková organizace, jejíž hlavním cílem je nabídnout pomoc znevýhodněným skupinám doma i v zahraničí, prosazovat jejich zájmy a podporovat toleranci. Posláním organizace je zvyšování povědomí o globálních problémech, jakými jsou chudoba, nadměrná spotřeba, podpora sociální inkluze a zodpovědnosti.

web: www.humanitas.si

Südwind (Rakousko)

Agentura Südwind byla založena roku 1997 jako nezisková nevládní organizace zabývající se informačními a PR kampaněmi a vzděláváním v oblasti mezinárodního rozvoje. Spolupracuje s organizacemi a institucemi v oblasti mezinárodního rozvoje, vzdělávání, životního prostředí, kultury a sociálních záležitostí na lokální, regionální, národní i mezinárodní úrovni. Dále spolupracuje s různými občanskými sdruženími a politickými představiteli. Ročně Südwind realizuje přibližně 600 workshopů na školách a 25 seminářů pro učitele.

web: www.suedwind-agentur.at

3 Steelová, J. – Scott, W.: Rozvíjíme kritické myšlení. Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Kritické myšlení, o.s., Praha 2007, str.26

4 HORKÁ, Barbora. Simulační hry v environmentální výchově [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-01-16].

Dostupné z: http://is.muni.cz/th/174326/pedf_b/moje_BP.pdf.

Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.str. 19, 20

Poznáváme svět

Programy globálního rozvojového vzdělávání pro žáky 1. stupně ZŠ

Autoři textů:

Mgr. Kateřina Štěpničková – Úvod k tématu; V restauraci SVĚT – rozšiřující informace

Bc. Marcela Fiedorová – Úvod k tématu; Po stopách ztraceného mobilu – rozšiřující informace

Mgr. Pavel Žwak – Projekt Experiencing the World

Školy, které se podílely na zkoušení programů:

ZŠ a MŠ Lobodice, PaedDr. Jana Blažková

ZŠ Horka nad Moravou, Mgr. Soňa Pavlíková

Fakultní ZŠ Olomouc, Hálkova 4, Mgr. Katarína Greplová, Ph.D.

Recenze: Mgr. et Mgr. Jakub Švec

Autoři aktivit: Mgr. Kateřina Štěpničková – aktivity programu V restauraci SVĚT

Bc. Marcela Fiedorová – aktivity programu Po stopách ztraceného mobilu

Editoři: Mgr. Petra Dostálová, Mgr. Pavel Žwak

Grafická úprava: MgA. Iva Hrubošová

Ilustrace: Mgr. BcA. Eliška Konečná

Jazyková korektura: Mgr. Kateřina Štěpničková

Hlas Yesenie: Bc. Dominika Jíchová

Vydal: ARPOK, o. p. s.

U Botanické zahrady 828/4, 779 00 Olomouc

www.arpok.cz

grv@arpok.cz

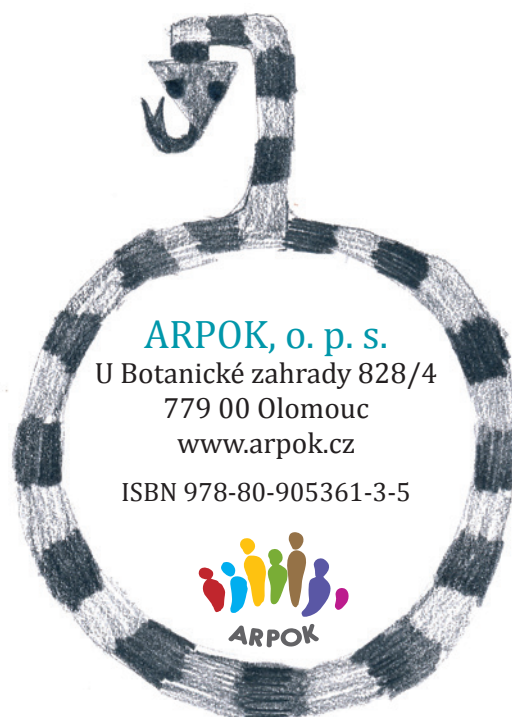
Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům, jak učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba), a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Tato publikace vznikla za finanční podpory Evropské unie, z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Za obsah příručky zodpovídá její zhotovitel ARPOK, o. p. s., a nereprezentuje oficiální postoje Evropské unie ani dalších donorů.

ISBN 978-80-905361-3-5

1. vydání

ARPOK, o. p. s.

U Botanické zahrady 828/4

779 00 Olomouc

www.arpok.cz

ISBN 978-80-905361-3-5

